

17 / 238

ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2001 ΤΕΥΧΟΣ 99

ΕΤΟΣ 21^ο

1200 ΔΡΧ.

Η ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

Ο Τζορντάνο Μπρούνο
& η Μαγική Επιστήμη

Τα
Κριτικά
& τα
Καβείρια
Μυστήρια

Η 3η Χιλιετία
& η Εποχή του Υδροχόου

ISSN 1105-8129

Απο Τον Ε

Κ
Δ
Ο
Τ
Η

Μ πήκαμε για τα καλά στο νέο έτος του 2001, που για μερικούς, ίσως τους πιο σκεπτόμενους, είναι το έτος που πραγματικά εγκαινιάζει το νέο αιώνα και τη νέα χιλιετία, από την άποψη της επιστημονικής ιστορικής θεώρησης.

Πολλά έχουν ειπωθεί πια για το νέο αιώνα που έρχεται, για τα λιγότερο ή περισσότερο μεσαιωνικά χαρακτηριστικά του, για την αύξηση των παγκόσμιων κρίσεων και των οικολογικών προβλημάτων με τη μόλυνση του φυσικού περιβάλλοντος. Αλλά ένα σημαντικό στοιχείο, μέσα στα οικολογικά προβλήματα και πιο συγκεκριμένα αυτό του φαινομένου του "θερμοκηπίου", είναι η εμφανής αλλαγή στο κλίμα της γης που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, με μια γενική αύξηση της θερμοκρασίας που συνοδεύεται από μείωση της διάρκειας των χειμερινών περιόδων.

Πράγματι, σύμφωνα με τα τελευταία επιστημονικά στοιχεία της κλιματολογικής έρευνας, η προοδευτική απόψυξη των πολικών πάγων, εξαιτίας της άυξης της θερμοκρασίας, αυξάνεται κάθε χρόνο. Αν αυτή η επιτάχυνση συνεχιστεί, υπολογίστηκε ότι σε μερικά χρόνια, προς το τέλος του αιώνα, η στάθμη των θαλάσσιων υδάτων θα έχει ανέβει επικίνδυνα από το λιώσιμο των πάγων, ειδικά στο βόρειο πόλο. Η πλειοψηφία των παραθαλάσσιων πόλεων και των λιμανιών θ' απειλείται με βαθμιαίο καταποντισμό. Και απ' ό,τι φαίνεται πρόκειται για ένα μη αναστρέψιμο φαινόμενο.

Και όλ' αυτά χωρίς να λογαριάσουμε άλλους απρόβλεπτους παράγοντες, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν ακόμα περισσότερο την ήδη κλονισμένη γεωλογική και θερμοστατική ισορροπία της υδρογείου και να προκαλέσουν καταστροφές που δύσκολα μπορούν να προβλεφθούν.

Πέρα από τις πιθανές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές διαταραχές που τυχόν θα προκληθούν, αποκαλύπτεται ένα κάθε άλλο παρά ευχάριστο πανόραμα για το άμεσο μέλλον του νέου αιώνα μας. Βέβαια, είναι όλο και περισσότερες οι φωνές διαμαρτυρίας και συνειδητοποίησης αυτής της κατάστασης συναγερμού, στην οποία βρίσκεται ο πλανήτης μας και η ίδια η ανθρωπότητα, αλλά ακόμα εξακολουθούν να είναι αναποτελεσματικές μπροστά στα τεράστια πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των παγκοσμίων δυνάμεων και των γιγαντιαίων πολυεθνικών εταιρειών που πραγματικά κυβερνούν το σημερινό κόσμο.

Ανάμεσα σ' αυτές τις φωνές, η δική μας, του Διεθνούς Πολιτιστικού Οργανισμού Νέα Ακρόπολη, ακούγεται ήδη εδώ και πάνω από 40 χρόνια σ' όλο τον κόσμο. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι έχουν ευαισθητοποιηθεί... αλλά χρειάζονται ακόμα πολλοί άλλοι, ώστε να μπορέσουμε να προλάβουμε ή τουλάχιστον να ελαχιστοποιήσουμε το μέγεθος της νέας κατάστασης που μας απειλεί σαν "Δαμόκλειος Σπάθα", πριν είναι πολύ αργά.

Εσύ, αναγνώστη, μπορείς να είσαι ένας από αυτούς, γιατί μπορείς κι εσύ να κάνεις κάτι σ' αυτόν τον αγώνα δρόμου. Διάλεξε συμμάχους, με τη Νέα Ακρόπολη ή με άλλους, αλλά κάνε κάτι.

Η Ιστορία δεν περιμένει. Κι εσύ έχεις ένα ραντεβού με την Ιστορία, γιατί δεν είσαι ένας σκέτος αριθμός ή ένα όνομα σε μια ταυτότητα ή σ' ένα ηλεκτρονικό φάκελο.

Εκατοντάδες
χιλιάδες άνθρωποι
έχουν
ευαισθητοποιηθεί...
αλλά χρειάζονται
ακόμα πολλοί
άλλοι, ώστε να
μπορέσουμε να
προλάβουμε ή
τουλάχιστον να
ελαχιστοποιήσουμε
το μέγεθος της
νέας κατάστασης
που μας απειλεί
σαν "Δαμόκλειος
Σπάθα", πριν είναι
πολύ αργά.

Η Διεύθυνση

3 ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ

5 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

6 ΤΟ INTERNET ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ PORTAL SITES

9 Ο ΤΖΟΡΝΤΑΝΟ ΜΠΡΟΥΝΟ ΚΑΙ Η ΜΑΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

16 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΧΙΛΙΕΤΙΑ

Σ' έναν αιώνα που θυμίζει πολύ μεσαιώνα η φιλοσοφία καλείται να παίξει το ρόλο του ισορροπιστή και του συντηρητή των αξιών που συνεχώς φθίνουν και εκφυλίζονται.

22 Ο ΥΔΡΟΧΟΟΣ ΚΑΙ Η ΤΡΙΤΗ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΑ

24 ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ - ΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΒΕΙΡΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

28 Η ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟ

Τα υπέροχα δημιουργήματα της Αιγυπτιακής τέχνης, αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, ζωγραφικής και κεραμικής εντυπωσιάζουν πάντα και μας βάζουν σε προβληματισμό για τις γνώσεις των αρχαίων Αιγυπτίων.

34 ΤΙ ΣΥΜΒΟΛΙΖΕΙ ΤΟ ΣΑΛΙΓΚΑΡΙ

Κάθε σύμβολο είναι φορέας ενός τεράστιου πλούτου αποχρώσεων και αντιστοιχιών που συνδέουν μια οποιαδήποτε κοσμική αλήθεια.

36 ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ

Συνεχίζουμε το αφιέρωμά μας στους μεγάλους φιλοσόφους της Αναγέννησης.

40 ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥΣ ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ

Χανουμαν, Γκανέσα, Καρτικέγια

43 ΑΡΧΑΪΚΟ ΒΗΜΑ

44 ΔΕΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

45 ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Το Internet & η Τεχνολογία

Portal Sites

του Γιώργου Τσιρώνη
roland@aurora.eexi.gr
<http://w4u.eexi.gr/~roland>

Τι είναι Portal

Η λέξη Portal χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στο χώρο της επιστημονικής φαντασίας, όπου υποδήλωνε την **πύλη** χάρη στην οποία οι ήρωες ενός έργου ή οι παίκτες ενός παιχνιδιού μπορούσαν να περάσουν άμεσα σε άλλους κόσμους και να βρεθούν οπουδήποτε επιθυμούσαν.

Ήταν λοιπόν πολύ φυσικό για τους χρήστες του Internet, μεγάλο ποσοστό των οποίων αγαπά την επιστημονική φαντασία, να χρησιμοποιήσουν τον ίδιο όρο για να περιγράψουν όσα sites τους άνοιγαν τις πύλες του δικτύου και τους παρείχαν τη δυνατότητα να "μεταφερθούν" σε όποιον "κόσμο" επιθυμούσαν.

Τα sites αυτά δεν ήταν άλλα από τις "Μηχανές Αναζήτησης του Internet" (συνήθως κατάλογοι όπως το Yahoo!) που χρησιμεύουν πάντα ως σημείο εκκίνησης για τους χρήστες του δικτύου οπουδήποτε θέλουν να βρεθούν.

(Όταν δεν γνωρίζουμε πού θα βρούμε αυτό που αναζητούμε μέσα στο δίκτυο, επισκεπτόμαστε πάντοτε μία μηχανή αναζήτησης και εκείνη μας κατευθύνει στο σχετικό site.)

Έτσι, τα Portals λειτουργούσαν αρχικά ως απλές "πινακίδες" οι οποίες οδηγούσαν τους χρήστες στα άλλα sites του δικτύου. Σύντομα όμως οι διαχειριστές τους συνειδητοποίησαν ότι με τον τρόπο αυτό είχαν αποκτήσει τη δυνατότητα να κατευθύνουν τους χρήστες του Internet όπου οι ίδιοι επιθυμούσαν.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της πορείας που πήραν τα πράγματα, όταν έγινε κατανοητή η ισχύς των Portals, είναι η πρόγνωση του καιρού.

Τα πρώτα χρόνια του δικτύου οι μετεωρολογικές πληροφορίες παρέχονταν από εξειδικευμένα sites όπως το www.intellicast.com. Οι υπεύθυνοι του Yahoo! όμως σκέφθηκαν ότι θα αποκτούσαν πολύ περισσότερα διαφημιστικά έσοδα αν παρείχαν οι ίδιοι αυτές τις πληροφορίες, αντί να "στέλνουν" απλώς τους χρήστες κάπου αλλού.

Έτσι, δημιούργησαν μια αντίστοιχη υπηρεσία και αντί οι χρήστες να επισκέπτονται μόνο μια φορά το Yahoo!, να μαθαίνουν από εκεί για την ύπαρξη του www.intellicast.com και στη συνέχεια να πηγαινουν συνεχώς στο Intellicast, έγιναν, στην πλειοψηφία τους, τακτικοί επισκέπτες του Yahoo! Weather.

Με τον τρόπο αυτό γεννήθηκε η σύγχρονη έννοια του Portal. Πρόκειται για ένα site βασισμένο σ' έναν κατάλογο πληροφοριών Internet, το οποίο προσπαθεί να κάνει τους χρήστες να το επισκέπτονται κάθε φορά που ζητούν κάτι μέσα από το δίκτυο και δεν γνωρίζουν πού θα το βρουν. Αν ζητούν κάτι εξειδικευμένο τότε το Portal τους κατευθύνει στο ανάλογο site (αν υπάρχει). Αν όμως ζητούν κάτι κοινότυπο ή δημοφιλές (π.χ. ειδήσεις) τότε το Portal προσπαθεί να τους οδηγήσει στις υπηρεσίες που προσφέρει το ίδιο.

Η ιδέα αυτή δεν είναι εντελώς καινούρια, καθώς ακολουθείται συχνά από τα μεγάλα supermarkets.

Έτσι π.χ τα "χαρτομάνδηλα Μαρινόπουλος" ή το "ρύζι Σκλαβενίτης" βλέπουμε ότι αποτελούν εφαρμογές του παραπάνω σκεπτικού το οποίο ουσιαστικά λέει ότι: "Αφού έχω τόσο κόσμο ο οποίος επισκέπτεται τα μαγαζιά μου και επιλέγει από τα ράφια μου, γιατί να πουλάω στους πελάτες μου τα προϊόντα του X και να μην δημιουργήσω δικά μου αντίστοιχα είδη για να ωφεληθώ διπλά με το κέρδος του πωλητή συν το κέρδος του παραγωγού".

Αν ρίξουμε μια προσεκτική ματιά στο Yahoo θα δούμε πώς λειτουργεί ένα πραγματικό Portal! Θα δούμε ότι ο κατάλογος βρίσκεται σε περίοπτη θέση, ενώ οι περισσότερες υπηρεσίες (εκτός φυσικά του e-commerce) αναφέρονται μονολεκτικά και με πολύ μικρά γράμματα.

Αν όμως επιλέξει κανείς την κατηγορία News & Media, θα δει σε πρώτο πλάνο την επιλογή Yahoo! News και θα πρέπει να "σκρολάρει" παρακάτω (εκτός του ορατού μέρους της οθόνης για οθόνες 15") προκειμένου να βρει τις άλλες σχετικές παραπομπές. Αν λοιπόν ο χρήστης ενδιαφέρεται για ειδήσεις, το Yahoo! News θα είναι πάντοτε η πρώτη επιλογή του.

Ένα Portal πρέπει ν' αποτελεί το σημείο εισόδου (Πύλη) του χρήστη στο web οτιδήποτε και αν επιθυμεί αυτός. Αν πρόκειται για υπηρεσία η οποία παρέχεται από το Portal (είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία με άλλους) τότε ο χρήστης κατευθύνεται διακριτικά προς τα εκεί. Αν όμως πρόκειται για κάτι άλλο, τότε στο χρήστη θα προταθούν όλες οι εναλλακτικές επιλογές άλλων sites για να επιλέξει εκείνη η οποία τον εξυπηρετεί καλύτερα.

Μόνο έτσι ο χρήστης θα επιστρέφει πάντοτε στο Portal και θα το χρησιμοποιεί ως βάση για όλες τις ενέργειές του μέσα στο δίκτυο.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟ Internet

Γιώργος Τσιρώνης

<http://www.napster.com>

Η δικτυακή κοινότητα Napster (www.napster.com), αποτελείται από εκατοντάδες χιλιάδες μέλη που αναζητούν και ανταλλάσσουν τραγούδια σε «φορμά» MP3 (MPEG Audio Layer 3).

Εάν κάποιος αναζητεί ένα αγαπημένο τραγούδι, δεν έχει παρά να το ψάξει μέσω του Napster.

Τα αρχεία MP3 είναι μουσικά αρχεία που αντιγράφονται π.χ από ένα CD και μετατρέπονται, συμπιεζόμενα, σε αρχεία MP3, καταλαμβάνοντας πολύ μικρό χώρο αφού μειώνεται το μέγεθος του αρχείου σχεδόν στο 1/10, χωρίς να αλλοιώνεται η αρχική ηχητική ποιότητά τους και παίζονται σε υπολογιστή (δεν παίζονται αυτή τη στιγμή από τα συνηθισμένα CD Player).

Το γνωστό μουσικό συγκρότημα Metallica, κατέθεσε μήνυση κατά της Napster κατηγορώντας την για παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων και ζητώντας αποζημίωση αφού διακινούνται τραγούδια τους σε αρχεία MP3 από χρήστες της Napster.

Στο Site της Napster (www.napster.com) θα συναντήσετε την online κοινότητα των φίλων της μουσικής «κατεβάζοντας» και εγκαθιστώντας το λογισμικό της Napster.

<http://www.hacker.gr>

Hacker είναι όποιος αγαπά τους υπολογιστές και συγκεκριμένα τον προγραμματισμό. Σκαλίζει, ρυθμίζει, χαλά και ξαναφτιάχνει. Έχει δίψα για γνώση. Είναι περίεργος αλλά όχι αδιακρίτος.

Οι Hackers έλκονται από προγραμματιστικές προκλήσεις και όχι από πράγματα που χρησιμοποιεί ο πολύς κόσμος. Ασχολούνται με το hacking στον ελεύθερο χρόνο τους αφιλοκερδώς. Το διαδίκτυο είναι ο φυσικός τους χώρος που τους επιτρέπει να συνεργάζονται, να δημιουργούν και να ανταλλάσσουν τεχνογνωσία.

Αντίθετα οι crackers είναι επικίνδυνοι και αδιακρίτοι αφού εισβάλλουν παράνομα σε συστήματα όπου δεν έχουν δικαιοδοσία και προκαλούν ζημιές. Το www.hacker.gr είναι ένας καλός τόπος συνεύρεσης για τους Έλληνες Hackers.

<http://www.bhmotorsports.com>
Σ' αυτή τη διεύθυνση, θα βρείτε ένα σημείο συνεύρεσης για τους φίλους των αγώνων με αυτοκίνητο ή μοτοσυκλέτα.

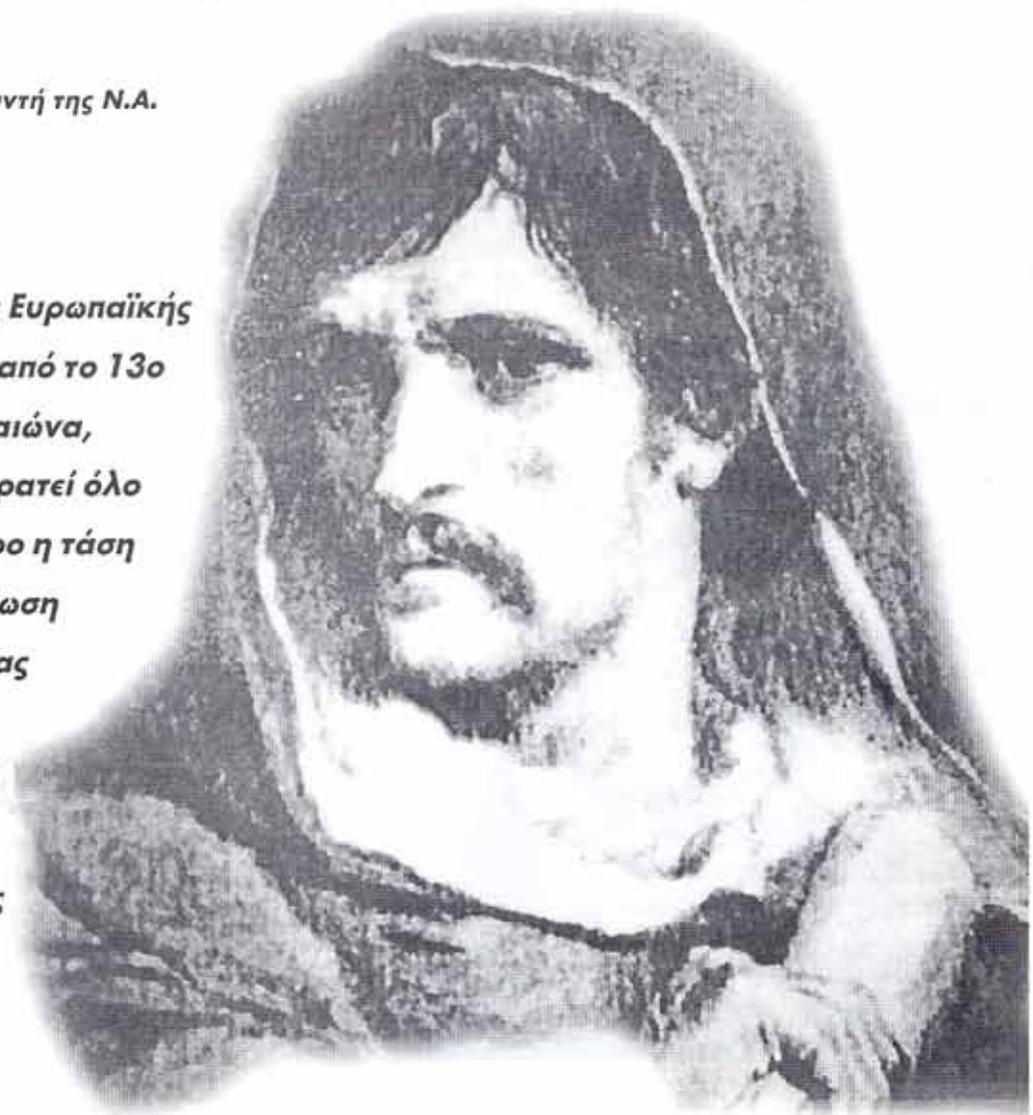

<http://www.slashdot.org>
Το Slashdot αποτελεί έναν από τους πιά «IN» τόπους συνάντησης για τους φίλους των υπολογιστών και γενικότερα της τεχνολογίας.

Ο ΤΖΟΡΝΤΑΝΟ ΜΠΡΟΥΝΟ & η Μαγική Επιστήμη

του Γ.Α. Πλάνα,
Ιδρυτή και Διευθυντή της Ν.Α.
στην Ελλάδα

*Στην εποχή της Ευρωπαϊκής
αναγέννησης, από το 13ο
ως και το 16ο αιώνα,
άρχισε να επικρατεί όλο
και περισσότερο η τάση
προς τη θεμελίωση
μιας παγκόσμιας
θρησκείας
αποδεκτής απ'
όλους τους
ανθρώπους της
Οικουμένης*

Πολλοί ανθρωπιστές φιλόσοφοι, καλλιτέχνες, λόγιοι και επιστήμονες, ακόμα και ιερωμένοι, προσπάθησαν ν' αναζητήσουν τις ρίζες της σ' ένα απόμακρο παρελθόν από το οποίο, σαν από ένα μεγάλο αρχικό κορμό, είχαν διακλαδωθεί με την πάροδο των χιλιετιών, οι διάφορες θρησκείες, πολιτισμοί και τρόποι σκέψης και κουλτούρας. Κι έτσι έστρεψαν τα μάτια τους προς τα κοινά στοιχεία που είχαν όλοι μεταξύ τους, τις αρχέγονες πηγές. Άρχισαν να ενδιαφέρονται και να μεταφράζουν τους Έλληνες και Ρωμαίους κλασικούς συγγραφείς, οι οποίοι ως κάποιο βαθμό είχαν με την σειρά τους μελετήσει τα αρχαία αιγυπτιακά και αλεξανδρινά κείμενα και είχαν εμπνευστεί απ' αυτά. Ανοίγονταν οι πόρτες προς την Ανατολή και οι ουμανιστές ερευνητές προσπαθούσαν να δείξουν ότι οι ελληνικές, αιγυπτιακές και ασιατικές πηγές είχαν κάποια αλληλεγγύη και ομοιότητα μεταξύ τους και μια κοινή πανάρχαια αρχή, έναν κεντρικό κοινό κορμό, που έπρεπε ν' ανακαλύψουν γιατί θα ήταν η έμμεση πηγή, σ'ε μεγάλο βαθμό, του δυτικού μας πολιτισμού.

Σαν κεντρικό στόχο προσπαθούσαν να εφαρμόσουν και να χρησιμοποιήσουν τις νέες εκείνες γνώσεις για να εξηγήσουν και να επιβεβαιώσουν τα χριστιανικά

Jordan B. Bruner

θεολογικά δόγματα και ζητήματα. Με απογοήτευση εγκαταλείπεται η Σχολαστική θεολογία, αριστοτελικής έμπνευσης, για να βυθιστούν στην Πατριστική, πιο κοντά στις πλατωνικές αντιλήψεις. Αναβιώνουν και ξαναμελετούνται τα κείμενα των αρχαίων φιλοσόφων και εκλαϊκεύονται ονόματα όπως ο Ερμής ο Τρισμέγιστος, ο Μωυσής, ο Ζωροάστρης, ο Ορφείας, ο Σολομώντας, ο Πυθαγόρας, ο Πλάτωνας και ο Πλωτίνος ανάμεσα σε άλλου, ενώ τα έργα τους αναφέρονται σαν αυθεντία και πηγή σε κάθε νέο βιβλίο που δημοσιευόταν.

Μερικοί αναγεννησιακοί νεοπλατωνικοί όπως π.χ. ο Μαρσίλιο Φιτσίνο και ο Πίκο ντε λε Μιράντολα ισχυρίζονται ότι η μελέτη των αρχαίων έργων, ειδικά της αιγυπτιακής μαγείας και της εβραϊκής Καβάλλα, επιβεβαίωσαν τη θείκη φύση του Χριστού και επεξηγούσαν πολλά σκοτεινά σημεία της Παλαιάς Διαθήκης. Άσχετα από την ορθότητα και το βάθος των επιχειρημάτων τους, μόνο και μόνο το γεγονός της προσπάθειας, αποτελεί αξιόλογο ιστορικό φαινόμενο.

Δύο αιώνες και λίγο παραπάνω διήρκεσε αυτό το μεγάλο ενδιαφέρον για τις Ερμητικές μελέτες και σ' αυτό το χρονικό πλαίσιο εμφανίζεται η εξαιρετική προσωπικότητα του **Τζιζορντάνο Μπρούνο**, του λεγόμενου Νόλιου φιλοσόφου. Για τη ζωή και τις διάφορες όψεις του έργου και του χαρακτήρα του ήδη ασχοληθήκαμε σε προηγούμενα τεύχη (π.χ. αρ. 44), καθώς και σε βιβλία που κυκλοφόρησαν από τις Εκδόσεις Νέα Ακρόπολη και από ξένες εκδόσεις. Εδώ θα περιοριστούμε στις αντιλήψεις του περί Μαγείας.

Σε μια επίσκεψή του στο Λονδίνο δήλωσε σε διάλεξη στο πανεπιστήμιο, σαν ένα είδος προφητείας, ότι η Μαγική Θρησκεία των αρχαίων Αιγυπτίων θα επέστρεφε στη Δύση σύντομα, όπως ακριβώς περιγράφεται στο ερμητικό έργο "Άσκληπιός". Ο Μπρούνο είχε ταυτίσει το Θεό Θωτ-Ερμή και τον Ερμητισμό με την αρχαία Αιγυπτιακή θρησκεία και επομένως η ιδέα της θρησκευτικής παγκοσμιοποίησης του Νόλιου θεμελιωνόταν πάνω στη λειτουργία της αιγυπτιακής μαγικής θεώρησης. Αυτό του προκάλεσε αρκετά προβλήματα και θεολογικές συγκρούσεις που κατάφερε και ξεπερνούσε με άψογο τρόπο μέχρι την στιγμή που η Ιερά Εξέταση τον έκαψε ζωντανό στην πυρά της άγνοιας και της δεισιδαιμονίας, στις

17 Φεβρουαρίου του 1600 στην πλατεία των Λουλουδιών στη Ρώμη, μετά από 8 χρόνια βασανιστικής φυλάκισης.

Αν και στα περισσότερα έργα του το θέμα περιμαγείας εμφανίζεται επανειλημμένα σαν κοινό και συνδετικό τους στοιχείο, είναι στο βιβλίο του "Περί Μαγείας" που αναπτύσσει και εκθέτει πιο εμπειριστικά ιδέες και τις πεποιθήσεις του για το θέμα.

Ο Μαγικός Κόσμος του Μπρούνο

Πρώτα απ' όλα πρέπει να διευκρινίσουμε κάτι που είναι θεμελιώδες στο έργο του Μπρούνο: *Η μαγεία δεν είναι παρά η εφαρμογή στην καθημερινή ζωή ενός συστήματος, μιας φιλοσοφίας της ζωής που αποτελεί Ατραπό Μαθητείας*. Έτσι απομακρύνει διανοουμενισμούς και αφηρημένες έννοιες και "ιδρύει" ή μάλλον αναβιώνει, από μια αρχέγονη παράδοση, ένα μαγικό σύστημα, που προορίζεται να βιωθεί μέρα με τη μέρα, στην καθημερινή κοινωνική πράξη.

Η αντίληψη του Μπρούνο για τη μαγεία συνδέεται άμεσα με τις μεταφυσικές και κοσμολογικές του ιδέες, απαρτίζοντας ένα σύστημα σκέψης με πολύ μεγάλη συνοχή και αρμονική ενότητα. Στο βιβλίο του "Περί Μαγείας" ξανασυναντάμε τη θεωρία του για την Απόλυτη Ενότητα και για την υπόστασή της που βρίσκεται στην Ψυχή-Νου του Σύμπαντος (ή Ψυχή του Κόσμου ή Anima Mundi των Νεοπλατωνικών) και την κοσμική μεταφορά σύμφωνα με την οποία η Ψυχή αυτή μεταβιβάζεται στην Ύλη και στους Απειρούς Χώρους για να κυβερνά όλη την εκδηλωμένη Φύση σ' όλες της τις όψεις. Οι Χώροι αυτοί ή Κόσμοι αντιστοιχούν, κατά το "Περί Μαγείας" με:

- 1) τη Θεϊκή ή Αρχετυπική περιοχή
- 2) τη Μαθηματική ή Ενδιάμεση και
- 3) τη Φυσική.

Έτσι έχουμε τρεις Κόσμους ή Διαστάσεις στο Σύμπαν, που, συνοψίζοντας την ύπαρξη των άπειρων κόσμων που πρεσβεύει ο Μπρούνο, αλληλοεπηρεάζονται συνέχεια, γιατί ο φυσικός κόσμος τρέφεται και αναπνέει με τον ίδιο ρυθμό με το Θεϊκό, μέσω του Μαθηματικού ή Νοητικού κόσμου, που εναρμονίζει ρυθμούς και αριθμούς. Νους, Ψυχή και Σώμα, που θα έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες, αλληλεξαρτώνται και επενεργούν το ένα στο άλλο. Αυτή η σύνδεση, περίπλοκη και πολυδιάστατη, των διαφόρων επιπέδων ή περιοχών, διαμέσου των οποίων μπορούμε να έχουμε πρόσβαση στο Είναι-Υπάρχειν του Σύμπαντος και που ενώνει το μέρος με

το μέρος και με το Όλο, εκφράζεται από τον Μπρούνο ως εξής: *"Οι Μάγοι έχουν σαν αξίωμα... ότι ο Θεός επιδρά πάνω στους θεούς... και ο Θεός κατεβαίνει διαμέσου του κόσμου στο ζώο. Το ζώο επίσης ανεβαίνει στο Θεό από τον κόσμο. Ο Θεός βρίσκεται στην κορυφή της Σκάλας, σαν αγνή Ενέργεια και ενεργητική δύναμη. Στη βάση της Σκάλας είναι η ύλη, η αγνή παθητική δύναμη (με την αριστοτελική έννοια του εν δυνάμει), από τα βάθη της οποίας όλα μπορούν να γίνονται, όπως και Εκείνος μπορεί όλα να τα κάνει από τα ουράνια ύψη"*.

Σ' αυτή την κοσμική σκάλα όλα συμμετέχουν σε Ενέργεια και Δύναμη, σε Θεό και Ύλη, γιατί το Σύμπαν δεν θα μπορούσε να φτάσει στην ύπαρξη χωρίς τη σύμπτυξη των δύο αυτών φαινομενικά αντίθετων πόλων. Οι αντιστοιχίες αυτές και ο αλληλοσυσχετισμός τους είναι η βάση της κάθε μαγείας και χωρίς τη γνώση και την εφαρμογή τους δεν θα μπορούσε ο Μάγος να προχωρήσει προς τον στόχο του. Ο Μάγος λοιπόν οφείλει να κάνει ένα αντίγραφο της Φύσης, αναπαράγοντας την οικονομία που η ίδια η Φύση χρησιμοποιεί όταν δημιουργεί όλα τα όντα.

Ο Νόλιος επιβεβαιώνει ξανά την παρουσία της Ψυχής του Σύμπαντος παντού και ταυτόχρονα: "...ακόμα και όταν βρίσκεται ομοίως παντού, δεν ενεργεί ομοίως παντού διότι δεν της προμηθεύεται μια ύλη ομοίως κατανεμημένη παντού". Αυτή η κοινοκτημοσύνη ψυχής, η συνέχεια που κάθε ψυχή έχει και προεκτείνεται με το Πνεύμα του Σύμπαντος, είναι που κάνει εφικτή την πραγμάτωση μαγικών σκοπών. Τα πράγματα, που γίνονται μέλη ενός είδους μυστικιστικού παγκόσμιου σώματος, βρίσκουν στο μάγο το διαχειριστή τους. Γιατί από την μια πλευρά ο μάγος πρέπει να γνωρίσει τις διατάξεις και διαθέσεις της ύλης και από την άλλη, πρέπει να συντονίσει το νου του με το παγκόσμιο πνεύμα, που στηρίζει όλα όσα υπάρχουν.

Κάθε μάγος περνάει μια φάση εξαγνισμού και ανάπτυξης της συνείδησης, φάση απαραίτητη για να ξεκινήσει το επόμενο στάδιο της μελέτης των ανεξερεύνητων νόμων της Φύσης και του Ανθρώπου. Είναι αυτό που ο Τζορντάνο ονομάζει "ανακάλυψη των δαιμόνων" και είναι η φάση της μελέτης των αλληλοσυσχετισμών. Η λέξη δαίμονας έχει για τον Μπρούνο την ίδια σημασία που είχε στην κλασική αρχαιότητα, δηλ. στοιχειακές δυνάμεις ή πνεύματα της Φύσης, χωρίς το ηθικό και θεολογικό φορτίο που πρόσδεσε η εβραϊκοχριστιανική πίστη.

Οι Μαγικές Δυνάμεις της Φύσης

Ο Μπρούνο διακρίνει 7 είδη δαιμόνων που ο μάγος πρέπει να μάθει να ξεχωρίζει και να γνωρίσει ώστε αργότερα να ενεργήσει πάνω και μαζί τους. Ο φιλόσοφος μας λέει ότι ο τρόπος για να επικοινωνήσει κανείς μ' αυτές τις δυνάμεις είναι μέσα από τα ιερογλυφικά, δηλ. μέσω μιας εικόνας φτιαγμένης με σοφία και που ήταν συσχετισμένη αρμονικά, μέσω των νόμων της που είναι χαρακτηριστικοί. Άλλο ένα τέτοιο παράδειγμα είναι οι τράπουλες του Ταρώ, τα ασιατικά Μανδάλα, Γιάντρα και Ταγκ-κα ή τα γεωμετρικά σχήματα.

Αυτά τα 7 είδη είναι: πύρινα πνεύματα, αιθερικά, αέρια, υδάτινα, γήινα, χθόνια ή υπόγεια και τέλος τα φυγόφωτα (που απεχθάνονται και αποφεύγουν το φως). Άλλη μια ακόμη ταξινόμηση μας δίνει ο Μπρούνο σύμφωνα με τις προτιμήσεις τους: είναι τα αυτάρκη πνεύματα, δηλ. οι δαίμονες που δεν χρειάζονται τίποτε και ανήκουν στην ανώτερη κατηγορία. Ανάμεσα στους κατώτερους, μερικοί αρέσκονται κυρίως στις μυρωδιές, άλλοι στους ύμνους και στα τραγούδια, όντας αυτοί οι τελευταίοι ανώτερης κατηγορίας. Υπάρχουν δαίμονες που ευθύνονται για κάποιες αρρώστιες, άλλοι που διοικούν κάποιες ιστορικές εποχές και επαγρυπνούν για ορισμένες μορφές κουλτούρας, πολιτισμού ή πολιτεύματος, διαφυλάγοντας την ύπαρξη και ανάπτυξη των κρατών και των αυτοκρατοριών.

Για τον Μπρούνο, που σ' αυτά ακολουθεί τον Κορνήλιο Αγρίππα, υπάρχουν ιεραρχίες δαιμόνων, που κατατάσσονται στις κατηγορίες των τριών Κόσμων, κι έτσι μας μιλάει για Θεϊκούς, Μαθηματικούς και Φυσικούς δαίμονες. Αλλά δεν αρκεί το να μπορεί να διακρίνει τις διάφορες στοιχειακές δυνάμεις. Χρειάζεται να ξέρει την τέχνη αλληλοσυσχετισμού τους. Γι' αυτό το λόγο τη γνώση περί των δαιμόνων ακολουθεί η γνώση των "αλληλοσυσχετισμών" ή "δεσμών". Η κύρια αλληλοσυσχέτιση την οποία ο μάγος πρέπει να γνωρίσει είναι αυτή των τριών Κόσμων, δηλ. ο δεσμός που ενώνει τον αρχετυπικό και Θεϊκό κόσμο με το Φυσικό μέσα από τον ενδιάμεσο ή Μαθηματικό.

Ο μάγος ασχολείται με τη σωστή διοχέτευση της ενέργειας ανάμεσα στους κόσμους, με μια κατάλληλη τεχνική. Πρέπει λοιπόν να είναι ένας σοφός, τόσο όσον αφορά τη γνώση αυτής της τεχνικής ή επιστήμης, όσο και στην τέχνη της εφαρμογής της, καθώς και, το δυσκολότερο, στη γνώση του θεϊκού κόσμου. Επομένως ο μάγος είναι ο άνθρωπος που έχει

πραγματώσει μέσα του την τελειότητα σε επαρκή βαθμό, η οποία θα τον μεταλλάξει σε μια ζωντανή εικόνα του σύμπαντος και θα του χαρίσει τις δυνάμεις της απόκρυφης Φύσης.

Ανοίγοντας το "Περί Μαγείας" του Μπρούνο διαβάζουμε στην αρχή έναν ορισμό του μάγου ως σοφό, θαυματουργό, που πετυχαίνει θαύματα μέσα από τη γνώση και την κυριαρχία των ενεργητικών και των παθητικών στοιχείων. Ο Νόλιος μας μιλάει για διαφορετικούς τύπους μαγείας:

Α) Ονομάζει Φυσική Μαγεία αυτή που ενεργεί με την εφαρμογή των ενεργητικών και των παθητικών, μέσω της συμπάθειας ή της αντιπάθειας, δυνάμεων που διασχίζουν όλο το σύμπαν.

Β) Η Φαντασμαγορική Μαγεία είναι αυτή που ενεργεί και παράγει έργα μιας φύσης και διάνοιας ανώτερης από τις ανθρώπινες, προκαλώντας το θαυμασμό με παρουσίες οπτασιών. Όταν σ' αυτά προσθέτονται λέξεις, εικόνες, αριθμοί, σφραγίδες ή χαρακτηριστικές συμβόλων έχουμε την

Γ) Μαθηματική Μαγεία, ή καλύτερα, απόκρυφη φιλοσοφία του Νόλιου. Το είδος αυτό της Μαγείας βρίσκεται μεταξύ της Φυσικής και της Θεϊκής ή Υπερφυσικής Μαγείας, την οποία ο Μπρούνο ονομάζει Μεταφυσική Μαγεία ή Θεουργία, που θα ήταν το τέταρτο είδος.

Δ) Η Θεουργία ασχολείται με την επίκληση των ανώτερων πνευμάτων με τελετουργίες, λατρείες και άλλες τέχνες στις οποίες μελετούνται οι μαγικές αντιστοιχίες ανάμεσα στα αληθινά αντικείμενα και τα σύμβολά τους δρώντας ομοιοπαθητικά.

Αναφέρει επίσης ο Μπρούνο την επίκληση των ψυχών των πεθαμένων με σκοπό τη μαντική γνώση, αλλά τη μορφή αυτή μαγείας την ονομάζει "νεκρομαντεία". Αναγνωρίζει όμως ότι αυτές οι γνώσεις μπορεί να χρησιμοποιηθούν για το καλό και το κακό και συνιστά να παραμένει πάντα η γνώση αυτή μακριά από τους βέβηλους, γιατί αλλιώς θα μπορούσε να μετατραπεί σε πολύ επικίνδυνο όπλο.

Επίσης, στην κατηγορία του μάγου περιλαμβάνει τους προφήτες και τους μάντιες, οι οποίοι μπορούν κι αυτοί να ενεργήσουν μέσα στους αναφερόμενους τρεις κόσμους, το φυσικό, το μαθηματικό και το θεϊκό ή αρχετυπικό. Σημειώνει όμως ο φιλόσοφος ότι τόσο η φυσική όσο και η θεϊκή μαγεία ή θεουργία είναι καθαυτές καλές, σε αντίθεση με τη μαθηματική μαγεία που είναι καλή ή κακή ανάλογα με τη χρήση και το σκοπό που ο μάγος έχει.

Εφόσον όμως αυτά τα τρία είδη μαγείας αλληλοεπηρεάζονται και συγκλίνουν σε πολλές επιχειρήσεις, συνεπάγεται ότι η κακή χρήση της μαθηματικής μαγείας επιφέρει αναπόφευκτα το κακό στη φυσική.

Η Μαθηματική Μαγεία ονομάζεται έτσι λόγω της επαφής της με επιστήμες όπως η Γεωμετρία (χρήση γεωμετρικών σχημάτων), η Γραμματική, η Αριθμητική, η Αστρονομία, η Μουσική και η Οπτική και γενικά λόγω του ότι μεσολαβεί, μέσω σχημάτων, ρυθμών, κινήσεων, αριθμών και γραμμάτων, μεταξύ της θείκης και της φυσικής λειτουργίας ή και συμμετέχει και στις δύο. Για να μπορεί κανείς να μπει σ' επαφή με άλλους ανθρώπους χρειάζεται κάποια κοινή γλώσσα, είτε ιδίωμα είτε κάποια "σήματα" κοινής αποδοχής και το ίδιο συμβαίνει αν θέλει να επικοινωνήσει με κάποιες στοιχειακές οντότητες. Θα πρέπει δηλαδή να χρησιμοποιήσει ορισμένα σύμβολα, εικόνες, σφραγίδες, σχήματα, χειρονομίες, χρώματα, χαρακτήρες και σήματα, εναρμονισμένα τελετουργικά.

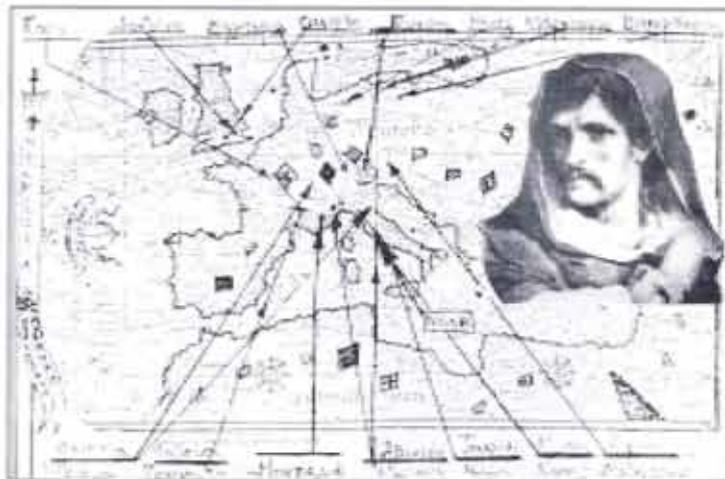
Τα σήματα της μαγικής γλώσσας (λέξεις, μουσικές, αριθμοί, χρώματα, σχήματα εν γένει) συσχετίζονται μ' αυτό που θέλουν να σημαίνουν με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι σύμβολα που επικαλούνται τις ενέργειες των πραγμάτων δια της ομοιοπάθειας ή της συμπάθειας (από το συν-πάσχω).

Λέει λοιπόν ο Μπρούνο: "γι' αυτό κάποια σήματα που κοιτάζονται, αγκαλιάζονται, εμπνέουν την αγάπη. Άλλα που κλείνουν προς αντίθετες μεριές εμπνέουν το μίσος και την αποφυγή. Τα κομμένα, χωλά και σπασμένα, σπράχνουν προς το χαμό. Οι κόμποι στα δεσμά, τα απλωμένα σήματα προς τη διαρροή και τη διάλυση. Κι αυτά δεν συμβαίνουν χωρίς μια ορισμένη και προκαθορισμένη μορφή, γιατί έτσι όπως κάποιος επιθυμεί ή επικαλείται κάτι με σκοπό να γίνει το έργο του, έτσι και... με τους κατάλληλους κόμπους ή σήματα κι έχοντας στο νου έναν αριθμό, αισθάνεται κάποιες δυνάμεις που δεν θα αισθανόταν με οποιαδήποτε άλλη προφορά ή γραφή".

Στην αρχαία Αίγυπτο τα γράμματα ήταν ιερογλυφικά, είχαν κάποιες εικόνες και ήχους προφοράς για κάθε πράγμα που έπρεπε να ονομαστεί, βγαλμένες από την ενδοτερή τους φύση. Και μ' εκείνες τις γραφές και τους ήχους οι Αιγύπτιοι, λέει ο Μπρούνο, αντιλαμβάνονταν τις ομιλίες των θεών για την εκτέλεση δαυμάτων (1).

Ο Μπρούνο επιμένει ότι μόνο με την ανάπτυξη της δύναμης της φαντασίας μπορεί ο μαθητής-μάγος να ενεργήσει ισχυρά πάνω και μέσα στο Σύμπαν.

Ο φιλόσοφος εκφράζεται ως πραγματικός

γνώστης του ερμητικού ρητού του Κυμβάλειου: "**Η ρίζα του Σύμπαντος είναι νοητική**".

Στο επόμενο κεφάλαιο του "Περί Μαγείας" μας μιλάει για την ενότητα των πάντων και για τη δυνατότητα επομένως της αλληλεπίδρασης όλων των πραγμάτων, μ' όλες τις συνέπειές τους. Οι πρόσφατες επιστημονικές έρευνες, με το λεγόμενο "φαινόμενο της πεταλούδας" και τις προεκτάσεις του στην ονομαζόμενη Γεωμετρία Φράκταλ(2) έχουν αποδείξει πλέον την ορθότητα αυτής της παλιάς φιλοσοφικής αντίληψης που, χιλιετίες τώρα, αναφέρει η εσωτερική παράδοση όλων των Μυητικών πολιτισμών, συμπεριλαμβανομένου και του Μπρούνο. Μας λέει επίσης ότι το κενό δεν υπάρχει ("η φύση μισεί το κενό" λέει η Εσωτερική φιλοσοφία) κι επομένως η απουσία ενός πράγματος αναπληρώνεται αυτόματα με κάποιο άλλο, η φύση του οποίου θα πρέπει να έχει συνοχή με το σύνολο στο οποίο ανήκει το φαινομενικό κενό.

Προχωρώντας μας μιλάει για το ότι όλα τείνουν προς την αδράνεια και επομένως στη διατήρηση του είναι τους. Προσθέτει ότι αν ο ήλιος ή η φωτιά ή θελαν να έλξουν προς αυτούς το νερό (να το μετατρέψουν σε φωτιά), δεν θα το κατάφερναν χωρίς να το έχουν μετατρέψει πριν σε αέρα (το ενδιάμεσο στάδιο), δηλ. να το κάνουν πρώτα ατμό. Τα πράγματα μπορούν ν' αλλάξουν, αλλά αν η αλλαγή είναι πολύ μεγάλη, πρέπει να μεσολαβήσουν ενδιάμεσες φάσεις μετάλλασης, προκαθορισμένες σαν αμετάκλητοι νόμοι στη Φύση. Η διαδικασία αυτή, με το όμορφο παράδειγμα που παραθέτει ο Μπρούνο, έχει άμεση σχέση με τη διαδικασία της Μαθητείας στην Ατραπό της Μύησης

και με την απόκρυφη Αλχημεία.

Στο σημείο που ο Μπρούνο αναφέρει τα "δεσμά" ή "σχέσεις" είναι καλό να προσέξουμε λίγο περισσότερο. **Ο φιλόσοφος ισχυρίζεται ότι υπάρχουν 20 τύποι δεσμών που δένουν τα στοιχεία με το μάγο ή με μια λειτουργία ή επιχείρηση αυτού.**

□ **Ο 1ος Δεσμός** είναι ο παγκόσμιος και τον απεικονίζει συμβολικά με την εικόνα της θεάς Εκάτης που κρατάει μ' ένα λουρί τον τρικέφαλο Κέρβερο. Ο δεσμός αυτός είναι η τριπλή ικανότητα που χρειάζεται ο μάγος: φυσική, μαθηματική και μεταφυσική. "Στην πρώτη είναι η βάση, στη δεύτερη τα σκαλοπάτια και στην τρίτη η κορυφή της σκάλας", λέει ο Μπρούνο. Ο μάγος χρειάζεται τη συνείδηση στα τρία αυτά επίπεδα και πρέπει να έχει ξεκάθαρα στο νου του τη διαδικασία συσχέτισής τους.

□ **Ο 2ος Δεσμός** είναι τριπλός ανάμεσα σ' αυτά που απαιτούνται σ' αυτόν που ιερολειτουργεί, στο αντικείμενο της λειτουργίας και σε αυτά γύρω από τα οποία η λειτουργία αναπτύσσεται και "πρέπει να έχει συνεχή πίστη, αυτοπεποίθηση, αγάπη και φλογερό πόθο στην εφαρμογή των ενεργητικών αρχών πάνω στα παθητικά. Ο 2ος Δεσμός αποτελείται από τα έργα της Βούλησης". Πριν είχε ήδη πει: "είναι τυχερός ο μάγος που διαθέτει μεγάλη πειθώ και στον οποίο πολλοί άνθρωποι πιστεύουν".

□ **Ο 3ος Δεσμός** είναι η γνώση των επιδράσεων και των όντων που βρίσκονται κάτω από την εξουσία των 4ων κατευθύνσεων του χώρου (ή των 7) και εκείνων που δεν υπάγονται σε κανένα σταθερό σημείο. Μετά από αυτά τα τρία δεσμά, ο Μπρούνο, παρακάτω, προσθέτει ότι: "τα υπόλοιπα δεσμά προέρχονται από εωτερικά πράγματα σχετικά: λειτουργίες, μέσα, περιστάσεις και υποκείμενα".

□ **Ο 4ος** είναι αυτός της Ψυχής του κόσμου που ενώνει και λιώνει τα πάντα με τα πάντα.

□ **Ο 5ος** είναι οι Ψυχές των άστρων και οι πλανητικοί διοικητές τους, ή πρίγκιπες των στοιχείων, των ανέμων και των τόπων.

□ **Ο 6ος** αποτελείται από τα πνεύματα που ρυθμίζουν το χρόνο και τους κύκλους.

□ **Ο 7ος** είναι οι ψυχές των αγίων (μυστών), που ενεργούν ως μεσολαβητές.

□ **Ο 8ος** είναι η γνώση των θεϊκών ονομάτων και των δεινών ιεραρχιών, με τη σωστή τους προφορά.

□ **Ο 9ος** είναι οι σφραγίδες, τα σήματα, οι

χαρακτήρες και τα σύμβολα.

□ **Ο 10ος** είναι οι επικλήσεις και οι φόρμουλες που γίνονται ενάντια στα κατώτερα και ατελή από τα ανώτερα, για να διωχθούν τα ακατάλληλα και δυσαρμονικά, μέσω των αρμονικών και των ορθών.

□ **Ο 11ος** είναι ένα είδος επανάληψης του 1ου.

□ **Ο 12ος** ενεργεί μέσω των καλών διαθέσεων που καθαρίζουν τα κανάλια από τα οποία ρέει το μαγικό ρευστό: σεξουαλική αποχή, εντιμότητα, καθαριότητα, εγκράτεια, νηστεία...

□ **Ο 13ος** είναι η υποταγή στοιχείων σε σχέση με το έργο που επιδιώκεται.

□ **Ο 14ος** είναι η εξοικείωση και εναρμόνιση με το είδος λατρείας του δαιμονα με τον οποίο θα επικαιωνήσει, είτε για να τον δέσει είτε να τον επηρεάσει.

□ **Ο 15ος** ενεργεί με τη δύναμη των ιεροποιήσεων όσον αφορά το λειτουργό, την προσευχή και την τελετουργία.

□ **Ο 16ος** είναι η κατάλληλη γνώση για τις στιγμές που πρέπει να γίνονται οι λειτουργίες.

□ **Ο 17ος**, το ίδιο αλλά για τις θρησκευτικές λατρευτικές εντολές, σύμφωνα με τη στιγμή, τον τόπο, το θέμα ή το μέσο δράσης.

□ **Ο 18ος** είναι η σωστή εφαρμογή των ενεργητικών και των παθητικών.

□ **Ο 19ος** είναι η γνώση για τα κατάλληλα μαγικά αντικείμενα, όπως π.χ. τα δαχτυλίδια.

□ **Ο 20ός δεσμός** είναι τα φυλακτά και τα σκεύη για την γοητεία.

Μαγικές αρχές του συστήματος ζωής του Μπρούνο

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό στο όλο έργο του Μπρούνο είναι η ενότητα και η συνοχή του και γι' αυτό το βιβλίο του "Περί Μαγείας" δεν μπορεί να θεωρηθεί χωριστά από το σύνολο και κυρίως από το έργο του "Περί Μνήμης", στοιχείο πάνω στο οποίο βασίζεται η όλη υποδομή του μαγικού συστήματος του συγγραφέα του. Μελετώντας τα έργα του φιλοσόφου πάνω στο θέμα της μαγείας συγκεκριμένα, μπορούμε να συμπεράνουμε τις σημαντικότερες μαγικές αρχές ή κανόνες που θεμελιώνουν το δικό του σύστημα ζωής και διαποτίζουν την όλη του φιλοσοφία, και πράξεις τις οποίες θα προσπαθήσουμε εν συντομία να συνοψίσουμε παρακάτω.

1ος κανόνας: μια μαγική πράξη είναι τέτοια μόνο αν πραγματοποιείται με συνειδητή σκοπιμότητα.

2ος: Μπορεί να πετύχει οποιαδήποτε μετάλλαξη μέσα από την εφαρμογή της κατάλληλης

δύναμης με την κατάλληλη έντασή της, με το κατάλληλο μέσο, με τον κατάλληλο τρόπο που ταιριάζει στο κατάλληλο αντικείμενο. Άρα πρέπει ο μάγος ν' ανακαλύψει την κατάλληλη αντιστοιχία καθώς και τους νόμους προσαρμογής, χωρίς ν' αμελήσει τη σκοπιμότητα της λειτουργίας και την αντιστοιχία με το σύμπαν. Αυτός είναι ο κατεξοχήν χρυσός κανόνας της μαγείας.

3ος: Κάθε επιτυχημένη πράξη εφάρμοσε το 2ο κανόνα. Κάθε αποτυχημένη πράξη αμέλησε εν μέρει ή στο σύνολό του το 2ο κανόνα.

4ος: Το πρώτο απαραίτητο στοιχείο για να προκαλέσει κανείς μια αλλαγή είναι να καταλάβει βαθιά, ποιοτικά και ποσοτικά τις αναγκαίες προϋποθέσεις. Το δεύτερο είναι να έχει ο μαθητής την πρακτική επιδεξιότητα να βάλει σε κίνηση τις αναγκαίες δυνάμεις με μέσα που να έχουν συνοχή με το σκοπό τους.

5ος: Σε σχέση με τα προηγούμενα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι όποιος ενεργεί σύμφωνα με το Δάρμα ή τη Μοίρα του, βοηθείται από το Σύμπαν. Όποιος ενεργεί ενάντια στο Δάρμα του προκαλεί αναπόφευκτα ένα Κάρμα και μπαίνει στην παλιρροϊκή αλυσίδα των δράσεων και αντιδράσεων. Επομένως μια από τις πιο σημαντικές δουλειές του μαθητευόμενου μάγου είναι να γνωρίσει το νόημα της ζωής και το ρόλο του μέσα σ' αυτήν.

6ος: Όλα είναι συσχετισμένα, ακόμα και όταν δεν συνειδητοποιούμε την ύπαρξη του Όλου. Έτσι, οποιαδήποτε συμπατική δύναμη μπορεί να μεταμορφωθεί σε άλλη, αρκεί να χρησιμοποιούμε τα κατάλληλα μέσα. Τα πάντα είναι Ένα.

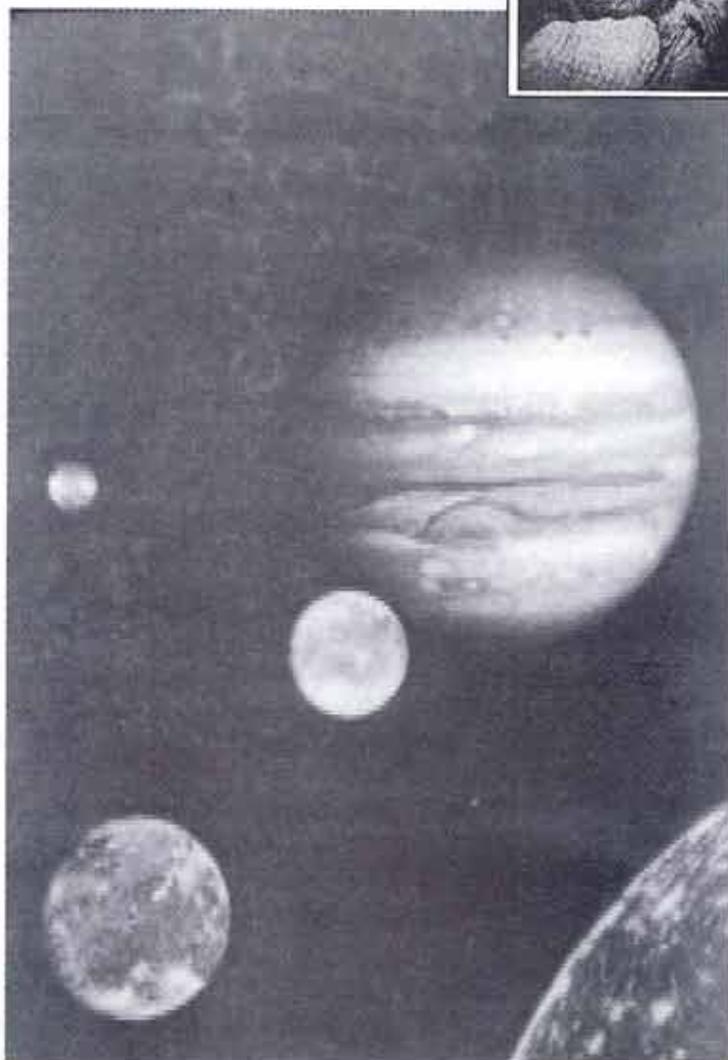
7ος: Η εφαρμογή μιας δύναμης πάνω σε κάτι, το επηρεάζει σ' όλα του τα επίπεδα και σε αόρατες διαστάσεις μέσω της αρχής της συμπάθειας.

8ος: Οποιαδήποτε δύναμη μπορεί να ελκυστεί και να συσσωρευτεί αν κατασκευαστεί το

κατάλληλο δοχείο ή φορέας και φτιαχτεί μια διασύνδεση.

9ος: Ο μαθητής οφείλει να εργάζεται για το Δάρμα, από Καθήκον. Δεν πρέπει να προσπαθήσει να επηρεάσει το ξένο Κάρμα, δεν πρέπει να παραβιάσει το Δάρμα. Πρέπει να χρησιμοποιήσει μόνο τη δύναμη για την οποία είναι έτοιμος.

10ος: Ο μαθητής να βοηθήσει τη Φύση και να συνεργάζεται μ' αυτήν, ώστε η Φύση να τον θεωρήσει έναν από τους δημιουργούς της και να τον υπακούσει.

Τα δεσμά των Στοιχειακών Πνευμάτων

Τα δεσμά είναι κόμποι σχέσεων που δημιουργεί ο μάγος για να δέσει τους δαίμονες και να τους αναγκάσει να ενεργήσουν με κάποιους σκόπιμους τρόπους.

Ο πρώτος δεσμός σχετίζεται με τον πράκτορα, την παθητική δύναμη και την κατάλληλη εφαρμογή. Δηλαδή, για να γίνουν οι πράξεις έργα χρειάζεται να ξέρει ο μάγος να τις κάνει καλά, να έχει το κατάλληλο υλικό και να τις κάνει στην κατάλληλη στιγμή, τόπο και περίσταση. Για παράδειγμα, ένας τέλειος φλαουτίστας αδυνατεί να παίζει καλά αν το φλάουτό του είναι ατελές, ή και αν είναι τέλεια και τα δύο, αν εκεί που παίζει φυσάει πολύς αέρας.

Ο δεύτερος δεσμός επιτυγχάνεται μέσα από τη φωνή και το τραγούδι και βασίζεται στη συμφωνία αριθμών με αριθμούς, μέτρων ή αναλογιών με μέτρα, στιγμών με στιγμές και από εδω προέρχονται, λέει ο Μπρούνο συμπερασματικά, οι ρυθμοί και τα τραγούδια που έχουν τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Το τραγούδι δεν εννοείται μονάχα στην αρμονική και καλαισθητή όψη του, γιατί, όπως λέει ο Μπρούνο, φαίνεται ότι τα πιο ισχυρά μαγικά τραγούδια είναι εκείνα που παρουσιάζουν πιο πολύ δυσαρμονία παρά αρμονία. Σ' αυτό το είδος δεσμών ο Νόλιος φιλόσοφος περιλαμβάνει την τέχνη της ρητορικής, η οποία πείθει, μεταπείθει ή κινεί θελήσεις. Αυτό το δέσιμο μέσω της μουσικής παρουσιάζει καθαρά μια πυθαγορική σφραγίδα και στη μαγεία εννοείται ως έκφραση αριθμητικών σχέσεων.

Ο τρίτος είναι ο δεσμός της όρασης. Τα πνεύματα δένονται και από την όραση, αρκεί να παρουσιάζονται οι μορφές πάντα μπροστά στα μάτια μ' έναν ή άλλο τρόπο. Η όραση του όμορφου προκαλεί αγάπη και του άσχημου προκαλεί απέχθεια και μίσος. Επίσης, από συμπάθεια (συν-πάσχω) η όραση ενός θλιβερού γεγονότος προκαλεί θλίψη και συμπόνια και η όραση ενός χαρούμενου, χαρά. Ο Μπρούνο όμως ειδοποιεί ότι μπορεί να μας επηρεάσουν αρνητικά αόρατα πράγματα που δεν αντιλαμβανόμαστε συνειδητά και όμως μας επηρεάζουν αργότερα (υποσυνείδητη ενέργεια). Λέει ο Μπρούνο: "Είναι ολοφάνερη η ανοησία εκείνων που κρίνουν ότι μόνο μας βλάπτουν και μας επηρεάζουν τα ορατά πράγματα που φανερά διαταράσσουν την ψυχή και τη διάθεση..."

Ο τέταρτος δεσμός δημιουργείται μέσω της φαντασίας, της οποίας η λειτουργία είναι να δεχθεί, να περιέχει, να συνδέσει και ν' αφαιρέσει τα είδη που φέρνουν οι αισθήσεις. Η φαντασία είναι η πόρτα κάθε εσωτερικού συναισθήματος και ο Μπρούνο την ονομάζει δεσμό των δεσμών. Έχει τη δυνατότητα να υποτάξει την αίσθηση γιατί είναι η κύρια πόρτα για τις δράσεις, τα πάθη και τα συναισθήματα. Αυτός ο δεσμός της φαντασίας είναι από μόνος του ελαφρύς, εκτός αν ενισχυθεί από τον πέμπτο δεσμό, που είναι η ικανότητα γνώσης (σκέψη). Σύμφωνα με τον Μπρούνο τόσο οι ανόητοι όσο και οι σοφοί μπορεί να δεσμευθούν μέσω των φυσικών αρχών, εκτός αν στο υποκείμενο υπάρχει κάποια δυνατή αρχή ικανή να αντέξει και να διώξει τις μαγικές επιθέσεις. Σχετικά μ' αυτό ο Νόλιος μας διηγείται ένα ανέκδοτο που αναφέρει ο Πορφύριος για το δάσκαλό του Πλωτίνο και λέει ότι κάποιος μάγος προσπάθησε μια φορά να δέσει με μαγικά δεσμά το Νεοπλατωνικό φιλόσοφο, αλλά λόγω της εξαισίας υπεροχής της ψυχής του, τα μάγια γύρισαν εναντίον του δημιουργού τους και τον κατέστρεψαν.

Ο Μάγος είναι ένας μεσίτης ανάμεσα στον Ουρανό και τη Γη, ένας "Ποντίφικας", μια γέφυρα ανάμεσα στους θεούς και τους ανθρώπους και μέσα από την αυτοθυσία και την αυτομετάλλαξη του κατορθώνει να πλάσει την Αρμονία των Ουρανών πάνω στη Γη. Μ' αυτόν τον τρόπο αναγνωρίζουμε το μάγο Μπρούνο, το μεγάλο φιλόσοφο της Αναγέννησης, που ήξερε να ζήσει και να πεθάνει για τις ιδέες του με υπερηφάνεια και αξιοπρέπεια. Κάποιο κρύο βράδυ του Φεβρουαρίου του 1600 η ψυχή του ανέβηκε από τις φλόγες της πυράς προς τον ουρανό και ίσως ακόμη και σήμερα, που το όνομά του αποκαθίσταται, τα μάτια του να μας κοιτούν πίσω από τα λαμπερά αστέρια.

Στο εσωτερικό του ιερού μαγικού κύκλου που ο Τζορντάνο Μπρούνο τόσο σοφά είχε δημιουργήσει, καμιά βέβηλη ψυχή δεν κατάφερε να μπει και οι διδασκαλίες του φιλοσόφου θα παραμένουν αμόλυντες, γιατί η πνευματική φωτιά που καίει μέσα τους ποτέ δεν θα μπορεί να αναλωθεί στις φανατικές πυρές των Ιεροεξεταστών όλων των εποχών. Αντίθετα, η πνευματική αυτή φλόγα του Μπρούνο, σε συμφωνία με τον τότε προορισμό της, θα εξαφανίσει και σήμερα την άγνοια και το σκοταδισμό στον κόσμο, εξαγνίζοντας τη συνείδηση του Ανθρώπου, για να γίνει ξανά ιερός βωμός, άξιος του Ναού του εσωτερικού του Θεού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bruno & Lull,
- Francis Yates γγγ
- Περί της
- Αρχής, Αιτίας
- και Ενός, Εκδ.
- Νέα Ακρόπολη,
- 1989
- Περί Μαγείας,
- Τζ. Μπρούνο
- Περί του
- απείρου
- σύμπαντος και
- άλλων κόσμων,
- Τζ. Μπρούνο

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ 3^η ΧΙΛΙΑΕΤΙΑ

Γ.Α. Λιβράγκα,
Ιδρυτή της Ν.Α.

(από την τελευταία του ομιλία στην Ελλάδα)

Το θέμα που θα μας απασχολήσει είναι ο ρόλος της Φιλοσοφίας στην 3^η χιλιετία. Πρώτα απ' όλα θα ήθελα να διευκρινίσω ότι εμείς οι φιλόσοφοι δεν ετοιμάζουμε ένα θέμα για ομιλία, όπως κάνουν εκείνοι που κάνουν επιστημονικές ομιλίες, εκτός αν το ίδιο το θέμα είναι επιστημονικής φύσης.

Στην περίπτωση ενός ανθρωπιστικού θέματος, όπως είναι αυτό, προτιμάμε να αυτοσχεδιάσουμε επί το πού. Γιατί φιλόσοφος δεν είναι αυτός που κατέχει την αλήθεια αλλά αυτός που την αναζητάει. Έτσι το να είναι κανείς φιλόσοφος είναι μια φυσική στάση για όλους μας εφόσον όλοι εμείς αναζητούμε την αλήθεια.

Με βάση όλα αυτά που θα πούμε σήμερα θα προσπαθήσω ν' απαντήσω σε ερωτήσεις, όσο βέβαια μπορώ. Πρέπει να θεωρήσουμε ότι ο κόσμος βρίσκεται σε συνεχή αλλαγή. Δεν αναφέρομαι σε μια συνεχόμενη πρόοδο, για παράδειγμα δεν πιστεύω ότι αυτό το δωμάτιο έχει καλύτερες αναλογίες απ' τον Παρθενώνα. Κι αν υπήρξε μια ανοδική πορεία τότε θα έπρεπε σήμερα να έχουμε καλύτερες αναλογίες και πιο όμορφα έργα τέχνης από εκείνα που φτιάχτηκαν τον 5ο αιώνα. Αλλά τα πράγματα δεν υπόκεινται σε μια γραμμική εξέλιξη. Υπόκεινται σε βιόρυθμους με καμπύλες. Επίσης ανταποκρίνονται σ' αυτά που ο Πλάτωνας ανέφερε ως αρχέτυπα ηείδη.

Μια μηχανή μπορεί να εξελίσσεται μέχρι κάποιο όριο, μέχρις ότου φτάσει στην τελειότητά της και δεν μπορεί πλέον να εξελιχθεί άλλο. Θα πρέπει τότε ν' αφήσει χώρο, θέση σε άλλο είδος μηχανής που να

ανταποκρίνεται σ' άλλο διαφορετικό αρχέτυπο.

Ας πάρουμε τα πλοία που υπήρχαν στη Μεσόγειο στην 1^η χιλιετία. Εκείνα τα πλοία είχαν ωθητική δύναμη κυρίως από κουπιά. Σύμφωνα με τις έρευνες που πρόσφατα έγιναν εδώ στη Μεσόγειο, οι τριήρεις είχαν πολύ καλές δυνατότητες ναυσιπλοΐας. Αλλά με την πάροδο του χρόνου, παρά τις δυνατότητες τους, έπρεπε ν' αντικατασταθούν από άλλα πλοία, πιο κατάλληλα και προσαρμοσμένα στις νέες ανάγκες που προέκυψαν. Επίσης έχουμε το παράδειγμα των τεχνητών περιστεριών του Γύρωνα της Αλεξανδρείας, που λειτουργούσαν με πίεση από ατμό. Ο Διονύσιος ο 2ος των Συρακουσών προσπάθησε να φορτώσει οκτώ οπλίτες σε μια μηχανή για να μπορέσει ν' απογειωθεί και να πετάξει αλλά δεν τα κατάφερε.

Σήμερα όμως πολύ πιο βαριά αεροπλάνα μπορούν να φτάσουν πολύ μακριά. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν υπάρχει μια γραμμική συνεχόμενη εξέλιξη σε ανοδική πορεία, αλλά αρχέτυπα που επαναλαμβάνονται και ενσαρκώνονται κυκλικά. Κάποια περίοδο ξυπνούν, κάποια περίοδο κοιμούνται. Είναι ο νόμος της φύσης. Είναι μπροστά στα μάτια όλων μας αλλά επειδή ακριβώς είναι μπροστά στα μάτια μας τον έχουμε ξεχάσει και δεν του δίνουμε σημασία. Τώρα είναι νύχτα, πριν λίγες

ώρες είχε ήλιο, μετά από λίγες ώρες θα έχει πάλι ήλιο. Αυτό όμως μας φαίνεται μια φαντασίωση για παιδιά και δεν δίνουμε σημασία. Κι όμως δείχνει έναν ρυθμό. Κι αν δεν είμασταν μέσα στο ρυθμό αυτό θα χάναμε πρακτικά την ψυχολογική μας ισορροπία. Το ίδιο συμβαίνει με τις εποχές του χρόνου, τη ζέση και το κρύο, γι' αυτό και οι αρχαίοι έλεγαν ότι και οι ψυχές επιστρέφουν στη γη πολλές φορές.

Ο Πλάτωνας στην Πολιτεία, στο μύθο της σπηλιάς, θα διξεί αυτό το θέμα και θα μιλήσει για την ανάγκη των ψυχών να κατέβουν στην γη πολλές φορές για ν' αποκτήσουν άλλες εμπειρίες. Και ο Αισχύλος θα πάρει από τα Ελευσίνια μυστήρια αυτήν τη διδασκαλία και θα μας πει ότι ακόμα και οι Θεοί μπορούν ν' αποκοιμηθούν και να επιστρέψουν. Αυτά τα λέει στο έργο του

Προμηθέας Δεσμώτης. Αυτή η μηχανή της φύσης διατηρείται και συνεχίζεται. Έτσι αυτό που πρέπει να καταλάβουμε είναι ότι στην 3η χιλιετία το πιο πιθανόν είναι τα πράγματα να μην είναι μια προέκταση των σημερινών. Υπάρχουν πράγματα που αναπόφευκτα θα εξαφανιστούν και πράγματα που αναπόφευκτα θα εμφανιστούν στον ορίζοντα της νέας ιστορίας. Το ενδιαφέρον είναι να αναρωτηθούμε ποια από αυτά μπορεί να μην διατηρηθούν και ποια μπορεί να εμφανιστούν. Είναι δύσκολο μερικές φορές να πούμε λεπτομέρειες επάνω σ' αυτά.

Τα πράγματα που μπορούν να διατηρηθούν είναι εκείνα που έχουν αντέξει τα χτυπήματα της μοίρας επί

πολλά χρόνια, αιώνες και χιλιετίες. Τι είναι αυτό μέσα στον άνθρωπο που μπόρεσε ν' αντέξει τα χτυπήματα τόσων χιλιετιών; Είναι κάτι που το ονομάζουμε **πνευματικότητα**, δηλαδή η ικανότητα του ανθρώπου να συσχετίζεται με τον κόσμο, το περιβάλλον, τη φύση. Αν αφήσουμε κατά μέρος τα διάφορα ονόματα που δόθηκαν κατά καιρούς στο Θεό και στα μυστήριά του, αν πάμε πιο πέρα από το συμβολισμό αυτών των μυστηρίων κι ακόμα πέρα από τη γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε για ν' αναφερθούν σ' αυτά, θα βρούμε ότι αυτά διατηρούνται. Το μυστήριο του Θεού διατηρείται μέσα από διάφορες εκφράσεις, που μπορεί να είναι θρησκευτικού, καλλιτεχνικού και επιστημονικού τύπου, εκφρασμένες στην έρευνα.

Είναι ολοφάνερο ότι πολλές μορφές διοίκησης του τέλους αυτού του αιώνα, του τέλους της 2ης χιλιετίας, δεν θα έχουν δύναμη, δεν θα μπορέσουν να διατηρηθούν. Τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου είναι πολύ μεγάλα. Στην αρχή του 20ου αιώνα οι άνθρωποι πίστευαν ότι με την εφαρμοσμένη τεχνολογία και την επιστήμη θα μπορούσαν να ξεπεράσουν πολλά προβλήματα. Σήμερα δεν είμαστε πλέον βέβαιοι γι' αυτό.

Αληθεύει ότι, όπως ονειρεύτηκε ο Ιούλιος Βερν, ο άνθρωπος έφθασε τελικά στη Σελήνη και ακόμα περισσότερο πάτησε στη Σελήνη (ειπιδή στο έργο του Ιουλίου Βερν, ο άνθρωπος δεν κατάφερε να πατήσει στη Σελήνη). Αλλά σήμερα, μετά από 20 σχεδόν χρόνια από το γεγονός εκείνο αναρωτιόμαστε σε τι ευεργετήθηκε η ανθρωπότητα πραγματικά. Και αναρωτιόμαστε σαν απλοί άνθρωποι με την καρδιά, όχι σαν επιστήμονες που ίσως θα μπορούσαμε να βγάσουμε κάποια θετικά συμπεράσματα από εκείνο το κατόρθωμα.

Στον κόσμο σήμερα υπάρχουν πάνω από 5 δισεκατομμύρια άνθρωποι. Περισσότεροι από τους μισούς είναι πρακτικά στη μιζέρια, και μεγάλο μέρος από τους υπόλοιπους έχουν πολλά οικονομικά προβλήματα που δεν τους αφήνουν χρόνο για να μπορέσουν ν' ασχοληθούν με μεταφυσικά ζητήματα.

Η βία δεν έχει εξαφανιστεί από τον κόσμο. Και τώρα λίγα χιλιόμετρα από δω έχουμε την κρίση του Περσικού κόλπου(σημ. η ομιλία έγινε τότε). Εκτός από τα συμφέροντα του πετρελαίου πολύ λίγα καταλαβαίνουμε για το τί συμβαίνει εκεί. Ομως συγκρούονται εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι και μπορεί να γίνει μια παγκόσμια καταστροφή ανά πάσα στιγμή, που θα επηρεάσει όχι μόνο τη ζωή των στρατιωτών αλλά και των πολιτών, των ζώων, των φυτών, του περιβάλλοντος, της αρχαιολογίας, του παρελθόντος που βρίσκεται σ'

εκείνους τους τόπους. Είμαστε μπροστά σε μια απειλή καταστροφής. Μόλις πριν λίγο χαρήκαμε που έπεσε το τείχος του Βερολίνου και τα πράγματα έδειχναν ότι βρίσκονται σε θετική πορεία, και αμέσως ήρθε αυτή η κρίση για να μας τα χαλάσει πάλι. Είναι μια συνεχής κατάσταση μέσα στον άνθρωπο αυτή η βία, την οποία επικαλείται συνέχεια για να λύσει τα προβλήματά του. Αλλά απ' ό,τι ξέρουμε ο άνθρωπος χρησιμοποιεί τη βία από την παλαιολιθική εποχή. Και αν από τότε η βία έλυσε τα προβλήματα της ανθρωπότητας, σήμερα θα είχαν λυθεί τα περισσότερα. Εκτός αν σκεφτούμε ότι η βία είναι ένα είδος ψυχολογικής κάθαρσης που ο άνθρωπος χρειάζεται. Αλλά αυτό είναι δύσκολο να το σκεφτεί σήμερα κανείς. Αν έχουμε υπόψη το Λεωνίδα στις Θερμοπύλες ίσως μπορούμε να υποθέσουμε ότι επρόκειτο για μια αυτοδυσία, για έναν εξαγνισμό τελετουργικής σχεδόν φύσης. Είναι οι συνειδητοί άνθρωποι που δ' αγωνιστούν για κάποιο ιδανικό και θα χρησιμοποιήσουν τα σώματά τους και τη δύναμή τους για να το κατορθώσουν.

Και το έκαναν για κάποια ιδανικά, για κάποια θρησκευτικά και πολιτιστικά στοιχεία. Αλλά είναι πολύ δύσκολο να αποδώσουμε το ίδιο σήμερα σε κάποιον στρατιώτη που κυβερνά μια μηχανή, ένα αεροπλάνο και είναι όλα αυτόματα και ο ίδιος δεν αναγνωρίζει καλά-καλά το στόχο τον οποίο θα χτυπήσει και θα εξολοθρεύσει. Απλώς έχει δεχτεί μια διαταγή, έχει λάβει ένα πρόγραμμα στο κομπιούτερ του. Και αντιλαμβανόμαστε ότι στοιχεία που κάποτε ήταν αξιόλογα, σήμερα έχουν μετατραπεί σε μοιραία.

Αν πάμε στον τομέα της τέχνης, θα δούμε ότι πρόκειται για μια τέχνη συγκεχυμένη που απλώς παίρνει στοιχεία από άλλες εποχές, τα ανασυγκροτεί και τα δίνει πίσω αλλά χωρίς να διέπεται από ένα πραγματικό ιδανικό και φαντασία, χωρίς να προσφέρει κάτι στ' αλήθεια καινούριο. Όταν ο Πραξιτέλης για παράδειγμα έφτιαχνε ένα άγαλμα, οποιοσδήποτε, άσχετα αν γνώριζε από τέχνη, αναγνώριζε την ομορφιά του έργου. Σήμερα οι περισσότεροι καλλιτέχνες, ή γλύπτες, χρειάζονται λεζάντες για να ερμηνεύσουν το έργο τους, γιατί είναι ελάχιστοι εκείνοι που μπορούν να το καταλάβουν.

Έτσι δημιουργούνται μικρές και ξεχωριστές ελίτ που κάθε μία εξιδικεύεται σε κάτι, καταλαβαίνει κάτι, αλλά είναι αποσυνδεδεμένη από τις υπόλοιπες. Εκατομμύρια άνθρωποι δεν καταλαβαίνουν τίποτα, απλώς πληροφορούνται, προσανατολίζονται, αποπροσανατολίζονται από τα μέσα επικοινωνίας. Ελεγαν οι αρχαίοι ότι ο καθένας αναφέρεται όχι σ' αυτό που έχει αλλά σ' αυτό που του λείπει. Ποιοί μιλάνε

συνέχεια για το νερό; Οι διψασμένοι. Ποιοί είναι πολύ απασχολημένοι με τα οικονομικά ζητήματα; Εκείνοι που είναι πιο φτωχοί και ασχολούνται μ' αυτά. Ποιος ασχολείται με το πώς να περπατάει; Εκείνος που έχει γερά τα πόδια του ή εκείνοι που έχουν πρόβλημα με τα πόδια τους; Εγώ τώρα έχω μια αλλεργία και μ' ενοχλεί η μύτη μου. Ακριβώς αυτήν τη στιγμή που σας μιλάω. Τότε θυμάμαι ότι έχω μύτη. Αλλά αν δεν είχα τώρα την αλλεργία δεν θα θυμόμουν ότι έχω μύτη. Και πολλές φορές η συνείδηση που έχουμε για τα πράγματα μας έρχεται από ελλείψεις σ' αυτά.

Πιστεύουμε ότι στην 3η χιλιετία θα πρέπει να δημιουργηθεί κάτι εντελώς καινούριο. Αλλά τόσο νέο που θα μοιάζει πάρα πολύ με τα παλιά. Όπου οι άνθρωποι θα επανακτήσουν κατά κάποιο τρόπο την ανθρωπιά τους. Δεν θέλω να πω να μην υπάρχουν μηχανήματα. Αλλά να είναι οι μηχανές στην διάθεση του ανθρώπου και όχι ο άνθρωπος σκλάβος των μηχανών. Ν' αντιληφθούμε άλλη πραγματικότητα σχετικά με το περιβάλλον μας. Σήμερα ο κόσμος θέλει να έχει δύναμη, εξουσία, πολιτική θέση. Και αυτό του φαίνεται καλό και σημάδι επιτυχίας.

Στην εποχή των αρχαίων Ελλήνων σκέφτονταν διαφορετικά. Εδώ στην Αθήνα έγινε κάποτε μια ψηφοφορία στην οποία παρουσιάστηκε ο πασιγνώστος ρήτορας Δημοσθένης. Ο Δημοσθένης, όπως ξέρετε, είχε πολλά προβλήματα, πολλούς αντιπάλους και προβλήματα με το βασιλιά Φίλιππο της Μακεδονίας και έτσι είχε πολλούς εχθρούς. Βρίσκεται λοιπόν στην ουρά για να ψηφίσει και βλέπει έναν από τους μεγαλύτερους εχθρούς του να τον ψηφίζει. Σ' εκείνη την εποχή η ψήφος δεν ήταν κρυφή αλλά φανερή. Όταν ο Δημοσθένης τον ρώτησε: "γιατί με ψηφίσεις αφού είσαι από τους μεγαλύτερους εχθρούς μου" εκείνος του απάντησε "για να υποφέρεις". Δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα

από το να κυβερνήσεις άλλους ανθρώπους όταν δεν έχεις καταφέρει να κυβερνήσεις τον εαυτό σου. Είναι παλιές ιδέες αλλά και νέες. Θα μπορούσαν να είναι πολύ χρήσιμες για μας σήμερα.

Πώς θα κυβερνήσουμε τους άλλους αν δεν κυβερνάμε πρώτα τον εαυτό μας; Εξάλλου γιατί θέλουμε να κυβερνήσουμε τους άλλους; Το μόνο που θά' πρεπε να θέλουμε είναι να συμμοιράσουμε μια δική μας πραγματικότητα για να μπορούν οι άλλοι να είναι συμμετοχοί σ' αυτήν. Και έτσι η πολιτική του μέλλοντος θα

πάψει να είναι υλιστική. Θα πάψει να είναι εμπορική και συμφεροντολογική. Επίσης η επιστήμη πρέπει να είναι στην υπηρεσία του ανθρώπου, χωρίς να υπαγορεύεται από οικονομικά κίνητρα.

Σήμερα έχουμε κάποιο προϊόν που ουσιαστικά κάνει μια μονάδα αλλά λόγω των μεσιτών, αυτός που το αγοράζει τελικά πληρώνει 20. Ταξιδεύω σ' όλο τον κόσμο. Συνέχεια, εδώ και 20 χρόνια. Και βλέπω πόσο κοστίζει το λάδι εδώ και πόσο κοστίζει σε άλλες χώρες. Και πόσο κοστίζει ένα αμάξι εδώ και πόσο κάπου αλλού. Αν τα καλοξετάσουμε θα δούμε ότι αυτές οι τεράστιες διαφορές δεν οφείλονται στις μεταφορές, αλλά στους μεσίτες και στις φορολογίες που πολλές φορές είναι αδικαιολόγητες. Έχουμε τόσο συνηθίσει σ' αυτά, που τα δεχόμαστε. Αλλά μπορεί να φτάσει μια στιγμή που οι λαοί θα κουραστούν ν' ανέχονται αυτήν την κατάσταση. Και έτσι θα πρέπει να δημιουργηθούν μηχανισμοί πιο γρήγοροι και πιο αποτελεσματικοί από αυτούς που έχουμε σήμερα.

Επίσης τα τόσο εξελεγμένα μέσα μεταφοράς πρέπει να λειτουργούν προς όφελος του ανθρώπου και να εξαλειφθεί η απάτη από τον κόσμο. Τώρα που ερχόμουν στην Αθήνα μου φάνηκε αστείο αυτό που είδα στο αεροπλάνο. Υπήρχε ένα τμήμα για την τουριστική θέση και ένα άλλο για την πρώτη θέση. Βέβαια η πρώτη θέση κοστίζει περισσότερο από την τουριστική. Θεωρητικά θα πρέπει να περιμένουμε πως ό,τι κοστίζει περισσότερο είναι καλύτερο και ό,τι κοστίζει λιγότερο είναι χειρότερο. Θυμάμαι ότι 10 χρόνια πριν τα αεροπλάνα ήταν χωρισμένα σε 2 τμήματα για να

Η ειρήνη βρίσκεται στη συμπληρωματικότητα. Για να μπορούν δύο γρανάζια να λειτουργούν, πρέπει το ένα να μπει μέσα στο άλλο αρμονικά.

ξεχωρίζει η πρώτη θέση από την τουριστική. Τώρα έχουν βρει μια νέα εφεύρεση. Έχουν ένα κινητό παραβάν και εφόσον υπάρχουν περισσότεροι άνθρωποι στην πρώτη θέση μετακινούν το παραβάν προς τα πίσω. Και έτσι κάποιος πληρώνει πρώτη θέση αλλά είναι το ίδιο με την τουριστική. Γιατί όσο περισσότεροι μπαίνουν τόσο περισσότερο τραβούν προς τα πίσω το παραβάν. Είναι μια απάτη. Ίσως σε κάποιον προσφέρουν ένα κονιάκ ενώ στους άλλους όχι. Αλλά δεν υπάρχει αναλογία στην τιμή. Αναφέρω αυτό το παράδειγμα επειδή μου συνέβη και θέλω να δείξω την μεγάλη απάτη που ζούμε όλοι.

Γι' αυτό πιστεύω ότι ο ρόλος της φιλοσοφίας είναι πολύ σημαντικός για την 3η χιλιετία. Γιατί η φιλοσοφία είναι η **αναζήτηση της αλήθειας**. Και η αλήθεια δεν είναι κάτι μεταφυσικό σαν ένα μεταφυσικό ον αλλά πρέπει να βρίσκεται μέσα σ' όλα τα πράγματα. Να είναι εδώ, μέσα μας. Και ένας φιλόσοφος δεν είναι προϊόν ενός Πανεπιστημίου. Όλοι γινόμαστε φιλόσοφοι. Όλοι από μικρά παιδιά ρωτάμε συνέχεια γιατί υπάρχει ο ήλιος, τί είναι ο άνεμος, γιατί γεννήθηκα και άλλες πολλές ερωτήσεις, πάρα πολλές. Δεν ντρεπόμαστε που αγνοούμε την απάντηση. Και, όπως θα έλεγε ο Σωκράτης, αυτή η έλλειψη ντροπής για την άγνοια, μας οδηγεί πράγματι στην γνώση. Αλλά καθώς μεγαλώνει κανείς, οι περιστάσεις του έξω κόσμου τον κάνουν να ντρέπεται για την άγνοιά του.

Έτσι παύουμε να ρωτάμε. Και όχι μόνο να ρωτάμε τους άλλους αλλά δεν ρωτάμε ούτε τον εαυτό μας. Παύουμε να ρωτάμε τα πουλιά, τα φυτά, τον ουρανό. Έτσι ο καθένας κλείνεται στο δικό του κλουβί, στη δική του φυλακή. Δημιουργούνται οι αιρέσεις, οι φατρίες. Θεωρούν βαρβάρους στο αρχαίο Ελληνικό νόημα όλους αυτούς που δεν ανήκουν στη δική τους πατρίδα. Έτσι η πραγματική αδερφοσύνη, η Παγκόσμια αδερφοσύνη υπάρχει μόνο στα βιβλία. Υπάρχουν βασικές ερωτήσεις αλλά δεν τις κάνουμε πλέον στον εαυτό μας. Αναρωτιόμαστε πώς θα μπορούσαμε να τα πάμε καλά με κάποια χώρα ή με κάποια άλλη ήπειρο. Και δεν αναρωτιόμαστε πώς θα τα πάμε καλά ή καλύτερα με την ή το σύζυγό μας, το φίλο μας, το διπλανό μας.

Ίσως να φαίνεται κουτό, αλλά αν δεν καταφέρουμε πρώτα να τα πάμε καλά με το διπλανό μας δεν θα καταφέρουμε να τα πάμε καλά με τις ΗΠΑ, με την Ρωσία κ.τ.λ. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι πόλεις-κράτη στην αρχαιότητα, στην Ελλάδα ήταν τόσο ξεχωριστές. Ήταν χωρισμένες μεταξύ τους αλλά μέσα στην πόλη υπήρχε μεγάλη ενότητα. Σήμερα αυτό φαίνεται ξεπερασμένο. Και όμως ήταν κάτι θετικό. Ήταν πραγματικό. Οι άνθρωποι που πράγματι αγαπιόνταν ζούσαν μαζί και όσοι δεν αγαπιόνταν ζούσαν χωριστά.

Σήμερα στον κόσμο της ουτοπίας προσπαθούμε να ζούμε με ανθρώπους που δεν αγαπάμε και ζούμε χωριστά απ' αυτούς που αγαπάμε. Σήμερα μας έχουν χειραγωγήσει τόσο πολύ, που αρνιόμαστε τα πράγματα που ξέρουμε και θέλουμε να μάθουμε αυτά που δεν μπορούμε να μάθουμε. Σ' εκείνα τα αρχαία μυστήρια που ίσως επιστρέψουν στην 3η χιλιετία διδασκόταν ο άνθρωπος να βαδίζει με τη γνώση του αλλά και με την άγνοια.

Πολλοί άνθρωποι ζούνε μέσα στο στρες, στο άγχος επειδή αντιλαμβάνονται ότι υπάρχουν πολλά πράγματα που δεν ξέρουν, δεν ελέγχουν και θα μπορούσαν να τα

ξεπεράσουν απλώς με το να δεχτούν την άγνοιά τους. Δεν ξέρω να μιλάω Ελληνικά. Ένας μαθητής μου μιλάει ελληνικά και μεταφράζει όσα εγώ λέω. Τι θα έκανα τώρα αν δεν ήταν αυτός; Εκτός από μερικούς που ξέρουν Ισπανικά οι υπόλοιποι δεν θα καταλάβαιναν. Και τι θα κέρδιζα εκτός από άγχος; ΑΑΑΑ!!! δεν ξέρω να μιλάω Ελληνικά. Ας είμαστε ταπεινόφρονες. Μερικοί από σας δεν ξέρετε να μιλάτε Ισπανικά. Ας αναγνωρίσουμε την άγνοιά μας και θα ζήσουμε εν ειρήνη. Γιατί η ειρήνη δεν βρίσκεται στην ισότητα. Σ' αυτό πάλι μας έχουν πει ψέματα.

Η ειρήνη βρίσκεται στη

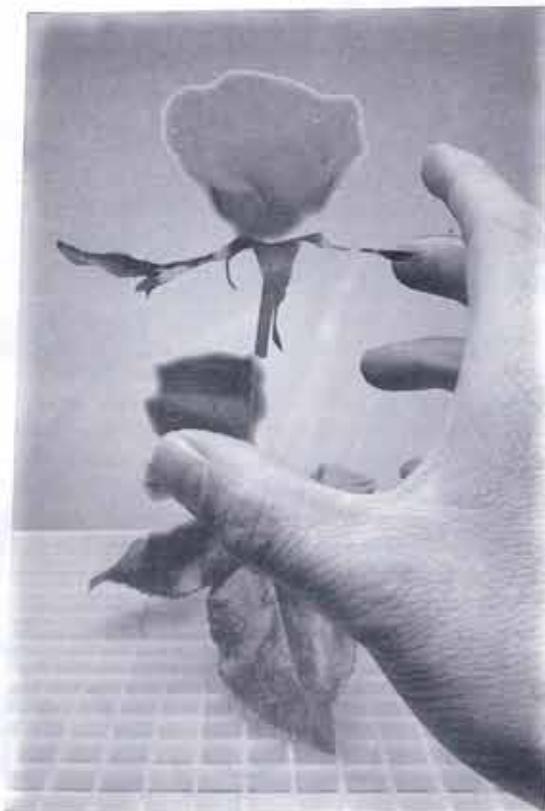
συμπληρωματικότητα. Για να μπορούν δύο γρανάζια να λειτουργούν, πρέπει το ένα να μπει μέσα στο άλλο αρμονικά. Αν αντί για γρανάζια είναι δυο λείοι δίσκοι θα γλιστρήσουν. Και σ' αυτή τήν αιθουσα υπάρχουν πάνω από 100 άτομα. Κανένας δεν έχει το ίδιο πρόσωπο. Κανένας δεν ντύνεται όμοια με τον άλλον. Και νομίζω ότι κανένας δεν σκέφτεται ακριβώς όπως ο άλλος. Και δεν νιώθει ακριβώς τα ίδια. Αλλά αυτό ακριβώς μας επιτρέπει να είμαστε μαζί. Γιατί έχουμε κάτι να δώσουμε ο ένας στον άλλον. Γιατί αν ήταν όλοι ίδιοι, όταν θα ερχόμουν να κάνω αυτήν τη μικρή ομιλία, θα σας χαιρετούσα και θα σας έλεγα, ότι ξέρετε

πλέον αυτά που έχω να σας πω. Και όλοι θα λέγαμε: ναι, τα ξέρουμε. Καλησπέρα και φεύγουμε. Έτσι δεν δημιουργείται επαφή. Ενώ μ' αυτόν τον τρόπο δημιουργούμε επαφή. Ανοίγουμε ένα νέο κόσμο. Για να μπορούμε όλοι να εκφράσουμε τη γνώμη μας, να κάνουμε ερωτήσεις και να διδασκόμαστε.

Ίσως η είσοδος στην 3η χιλιετία δεν είναι θέμα συγκεκριμένης ημερομηνίας. Ίσως είναι ζήτημα μιας νέας συνειδητότητας. Αυτή η νέα συνειδηση που στηρίζουμε οι φιλόσοφοι στη Ν.Α. είναι που θέλουμε να γεννηθεί μέσα στον καθένα. Για να μπορεί ο καθένας από μας να έχει το δικό του μερίδιο στην ελευθερία. Το μικρό μερίδιο στην κρίση, στη γνώμη, ν' αποδεχόμαστε τα όριά μας, τις αδυναμίες μας, την άγνοιά μας με φυσικότητα.

Αν σας μιλούσα για την αρχαία Ελλάδα και για τη σημερινή εποχή κι έλεγα ότι "όπως βλέπετε έχω αρκετές γνώσεις για τα 18 μου χρόνια", εσείς θα με κοιτάζατε έκπληκτοι και θα ρωτάγατε πώς είναι δυνατόν να είμαι 18 χρονών! Τι θα κέρδιζα λέγοντας ψέματα; Ο κόσμος θα με κοροΐδευε και δεν θα κέρδιζα τίποτα έτσι. Οχι, είμαι 60 χρονών και είχα χρόνο για να σπουδάσω και να μελετήσω. Όταν ήμουν 17 χρονών δεν ήξερα βέβαια αυτά που ξέρω σήμερα. Και σ' όλους μας συμβαίνει το ίδιο. Ποιά είναι η διαφορά του ανθρώπου της 2ης με της 3ης χιλιετίας; Ο άνθρωπος της 2ης χιλιετίας ντρέπεται

ακόμα να πει και την ηλικία του. Αυτός ο νέος άνθρωπος που θα έλθει στην 3η χιλιετία δεν θα ντρέπεται να πει την ηλικία του ούτε οποιαδήποτε άλλη αλήθεια. Γιατί μέσα στην μικρότητά του θα είναι αγνός. Και το να είναι κανείς αγνός είναι το κλειδί για οποιαδήποτε μορφή αθανασίας. Γιατί μόνο το αγνό μπορεί να παραμείνει αιώνιο χωρίς να διαφθείρεται. Ας ευχηθούμε αυτή η 3η χιλιετία που έρχεται να είναι σημαδεμένη από το σύμβολο της αγνότητας. Αν υπάρχουν οι θεοί θα ήταν καλό να μας ακούσουν. Για να είναι ο κόσμος λίγο περισσότερο δίκαιος, όμορφος και καλός.

Mannuel Ruiz

Ο Υδροχόος & η 3η χιλιετηρίδα

“Νέα εποχή”, “Υδροχόος”, “Τρίτη χιλιετηρίδα”, είναι όροι που χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο, που συμπεριλαμβάνονται όλο και πιο συχνά στις συζητήσεις μας, ή στα μέσα ενημέρωσης. Τα ίχνη τους βρίσκονται σ’ έναν αυξανόμενο αριθμό προγράμματος, επιτεύξεων, φιλοδοξιών. Η “ετεροδοξία”, αρχίζει να γοητεύει με το απεριόριστο των δυνατοτήτων της. Μπορούμε ν’ αλλάξουμε τρόπο ζωής, μπορούμε ν’ αλλάξουμε την κοινωνία, μπορούμε να κάνουμε τον κόσμο καλύτερο. Η ρίζα αυτής της ιδέας για μια νέα εποχή είναι η μεγάλη ετεροδοξία, το ν’ αλλάξουν όλα όσα δεν αξίζουν.

Η δεκαετία του 90 ξεκίνησε με το new age, τη νέα εποχή, αυτήν του Υδροχόου και της Τρίτης χιλιετηρίδας. Και η γρήγορη και επιφανειακή διάδοση αυτής της ορολογίας, έχει επεκταθεί και υποστεί εκμετάλλευση από τα μέσα ενημέρωσης σε τέτοιο βαθμό, που φαίνεται να καταλήγει αποδυναμωμένη, υποβαθμισμένη και να έχει μετατραπεί σε μόδα και περιστασιακή εξέγερση, όπως συνέβη και με το κίνημα των hippies στην δεκαετία του 60.

Τι είναι Υδροχόος; Ξέρουμε ότι είναι η αστρολογική εποχή που μπαίνουμε. Όμως αν αφήσουμε κατά μέρος τους ελάχιστους ανθρώπους που ξέρουν να διαβάζουν και να ερμηνεύουν τους ρυθμούς του χρόνου, δεν φαίνεται να υπάρχει ένας συγκεκριμένος ορισμός για το τι είναι ο Υδροχόος, καθώς ο καθένας δίνει την εκδοχή που τον συμφέρει, ενώ σ’ αυτήν την έννοια φαίνονται ν’ αντανακλώνται όλες οι ψευδαισθήσεις και οι ελπίδες του καθενός. Όμως εκτός από τις αστρολογικές θεωρήσεις, η έννοια του Υδροχόου (ως κίνημα ή κοινωνικό φαινόμενο) είναι παρόμοια με το φυσικό Υδροχόο, δηλαδή, ένα κρυστάλλινο αγγείο όπου αναπαριστώνται περιβάλλοντα που μπορούν ν’ αυτοσυντηρηθούν. Εξυπηρετεί ως χύτρα καλλιέργειας ιδεών, τάσεων, αντιλήψεων, που απαιτούν ένα περιβάλλον διαφορετικό από το συνηθισμένο, γιατί σε αντίθετη περίπτωση ο αέρας, μολυσμένος από το κλίμα που επικρατεί, θα κατέληγε στο να τις καταστρέψει.

Μ’ αυτήν την έννοια, ο Υδροχόος είναι μια διαφορετική ψυχολογική κατάσταση, ένας διαφορετικός χρόνος και χώρος όπου τελειώνει ο κόσμος του «αυτό κι εκείνο». Η έννοια κλειδί που χρησιμοποιείται για να γίνει κατανοητή αυτή η κίνηση είναι η **αλλαγή παραδείγματος**. Έχει διαδοθεί πολύ αυτή η έννοια με το “best seller” της Marilyn Ferguson, καθώς και από πρωτοποριακούς ανθρωπολόγους όπως ο Fernando Shwarz ή ο Edgar Morin. Το παλιό παράδειγμα, ή ο γενικός συνεκτικός χώρος της γνώσης και της αντίληψης για τον κόσμο, το οποίο αντιστοιχεί στην «παλιά εποχή» και κληρονόμηθηκε από τους γονείς μας είναι δεμελιωμένο πάνω στο «ή». Διακατέχεται από ένα πνεύμα αποκλειστικότητας και ανταγωνισμού. Μπροστά σε οποιοδήποτε δεισμό υποχωρούνται κανείς να επιλέξει τη μια εκδοχή και ν’ απορρίψει την άλλη. Η κατάφαση εξασφαλίζεται με τον αποκλεισμό της άλλης πλευράς, με την απαγόρευση ή με την καταστολή.

Είναι η νοοτροπία που δέχεται μόνο το άσπρο ή το μαύρο, χωρίς να λάβει υπόψη ότι στη φύση δεν υπάρχουν τα καθαρά άκρα, αλλά ένα ευρύ φάσμα γκριζών χρωμάτων. Όλα τα προβλήματα αυτού του πολιτισμού έχουν τη ρίζα τους σ’ αυτήν την ορθοδοξία του «ή». Σ’ αυτήν τη διάζευξη στηρίζεται η πάλη των τάξεων, η περιβαλλοντική υποβάθμιση, ο θετικιστικός υλισμός, όπου υπάρχει ένα απότομο και κοφτερό σαν μαχαίρι «ή» που μας κλείνει την πόρτα όσον αφορά δυνατότητες ελπίδες όνειρα. Πάνω σ’ αυτήν τη διάζευξη βρήκαν έδαφος οι φανατισμοί, η έλλειψη ανοχής, η καταστολή, η αμαρτία, η απαγόρευση. Μια ιστορική αλλαγή εξάλειψε τη δύναμη της φαντασίας κατά τη γέννηση του δυτικού πολιτισμού μας και μας στέρησε την πρόσβαση στη δυνατότητα του «και», της ολοκλήρωσης. Γιατί ο κόσμος του «και», ή αυτό που ονομάζεται νέο παράδειγμα, δεν είναι τίποτ’ άλλο από την επανασύνδεση και ολοκλήρωση όλων των δυνατοτήτων.

Είναι το να δεχόμαστε αυτό κι εκείνο, είναι μια καθαρά ετερόδοξη και αιρετική ικανότητα (γι’ αυτόν που είναι ορθόδοξος). Μέσα στο «και» χωρούν η επιστήμη και ο μυστικισμός, το ιερό και το βέβηλο, το ατομικό και το συλλογικό, το κατακόρυφο και το οριζόντιο.

Αυτό σιγά, σιγά, είναι δυνατό χάρη στη φαντασία - που έχει πρόσβαση στο αόρατο, στο συμβολικό, στο μυθικό, που επιτρέπει την εσωτερική ανάπτυξη - χάρη στην αυτοκυβέρνηση του “είναι” μας, στην ικανοποίηση που προκαλείται με το να εκπληρώνουμε όνειρα. Υπάρχει πραγματικά μια σύζευξη μεταξύ δύο διαφορετικών κόσμων: του αρχαϊκού, με μια μυθική και συμβολική θεώρηση της πραγματικότητας, και της πρωτοπορίας της σημερινής εποχής, με μια απογοήτευση και ένα αίσθημα διάψευσης που απορρέει απ’ τη λογική και γραμμική θεώρηση αυτής της πραγματικότητας.

Παράδειγμα είναι η έννοια μια αυτοσυντηρούμενης ανάπτυξης, που εξασφαλίζει την ανθρώπινη πρόοδο και συγχρόνως τη διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος, η ιδέα της κυκλικότητας της ιστορίας, που επιτρέπει την εφαρμογή μεθόδων διαχείρισης με βάση τη λεπτομερή παρατήρηση της πραγματικότητας και της ιστορικής γνώσης, ή ιδιοποίησης της μυθικής νοοτροπίας, με την οποία εξασφαλίζεται η πρόσβαση στον κόσμο όπου τα γεγονότα δεν είναι γραμμικά αλλά ενσωματώνονται σε μια άλλη μεταβατική πραγματικότητα.

Ο Υδροχόος και η τρίτη χιλιετηρίδα παρουσιάζονται ως εποχές των δαυμάτων για εκείνους που ξέρουν να διοχετεύουν σωστά την ώθηση. Μέσα σ’ αυτή την εποχή της κρίσης εμπεριέχεται και η μαγεία, που παρέχει τη δυνατότητα για πιο βαθιές εναλλακτικές λύσεις σε όλα τα πεδία δράσης του ανθρώπινου όντος. Γιατί κάθε φορά υπάρχει όλο και περισσότερος κόσμος που σκέφτεται και ζει μ’ άλλον τρόπο. Ο Υδροχόος είναι μια ψυχολογική κατάσταση που δεν αποκλείει, αλλά ενσωματώνει όλες τις δυνατότητες.

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Χάρης Κληματσίδας

Ελευσίνα, Ορφικά, Κρητικά, Καβείρι

ΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Ένα από τα
ειδώλια της
"Θεάς των
Φιδιών"
από ιερό
του
νεώτερου
ανακτόρου
της
Κνωσσού.

"...η γη είναι ζωντανή και
κάθε χρόνο γεννά
καρπούς με τους
οποίους τρέφονται τα
ζώα και ο άνθρωπος.

Κάθε μορφή ζωής στηρίζεται
στους καρπούς που γεννά η γη. Ήταν μια
ανακάλυψη, μία επαναστατική σκέψη που
επηρέασε τις κατοπινές σκέψεις του
ανθρώπου στη δημιουργία των
διαφόρων πολιτισμών που θα
αναπτύξει. Η ΓΗ γεννά. Αλλά για να
γεννήσει έπρεπε να έχει επαφή με
κάποιο αρσενικό. Στην Πελασγική
Κρήτη το κύριο μέρος της λατρείας
ήταν εστιασμένο στη Μεγάλη
Μητέρα, τη Ρέα-Γη σε ύστερους
χρόνους, που συμβόλιζε την
ανανεωτική παραγωγική
φροντίδα της φύσης. Η Θεά
Μητέρα είναι η χθόνια θεά με
τα φίδια, η πότνια θηρών με
λιοντόρια και αγρίμια κ.λπ.

Μαζί της λατρεύεται ο δυνατός γονιμοποιός θεός
(φαινεται στη μορφή του ταύρου) και το νεαρό ζευγάρι
του αγοριού και της κόρης που πεθαίνουν ή χάνονται το
φθινόπωρο και ξαναγυρίζουν την άνοιξη στο φως και τη
ζωή φανερώνοντας την περιοδική μορφή της φύσης.

Αρκετοί υποστηρίζουν ότι τα Κρητικά Μυστήρια
διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- Α) Στα μυστήρια της Μεγάλης Μητέρας Ρέα-Γης
- Β) Στα μυστήρια του Κρηταγενή Ιδαίου Δία.

Πιθανολογείται ότι τα Μυστήρια της Μεγάλης Μητέρας
ήταν διαχωρισμένα σε Μικρά και σε Μεγάλα.

Στα Μικρά ήταν αφιερωμένα στη Θεά Μητέρα Ρέα, που
τη διαδέχεται στη λατρεία η Θεά Δίκτυνα Δήμητρα και η
κόρη της Δικτυναία Βριτόμαρτυ. Άρτεμη ή η ίδια μορφή της
Θεάς Ειλειθυίας, Ελευθώς ή Ελευσίας και όπου έπρεπε να
γίνει προπαρασκευή των γυναικών που θα μνηθούν, αυτά να
γίνουν αγνές και καθαρές τόσο ψυχικά όσο και σωματικά για
να μπορέσουν να προχωρήσουν στα Μεγάλα Μυστήρια.

Επίσης έτσι φανερώνεται γιατί είχαν χωριστά το Ιερό
Σπήλαιο της Ειλειθυίας η οποία ήταν θεά της αναπαραγωγής
και του τοκετού σε σχέση με τη θεά Βριτόμαρτυ δηλαδή
τη γλυκιά παρθένο ή την Άρτεμη. Σε αυτά τα μυστήρια

διδάσκονταν οι παραδόσεις των Θεών και ηρώων καθώς και οι συμβολισμοί της Μεγάλης Μητέρας καθώς και οι δυνάμεις και ιδιότητές της στα τέσσερα γνωστά στοιχεία (γη-όφης, νερό-ιχθύς, αέρα-περιστέρα, φωτιά-λέων).

Μυούνταν επίσης στην κατασκευή του συμβολικού μίτου της Αριάδνης (από εδώ πιθανόν να παράγεται το όνομα Μίτρα που δήλωνε την Αφροδίτη συμβολίζοντας επίσης το υφάδιως νήμα της ζωής ή και την παρθενική ζώνη).

Στα Μεγάλα Μυστήρια υπήρχαν βαθμοί μυστικών τελετουργιών προς τη θεά των Οφειών που συμβόλιζε τη μεγάλη θεά. Πριν όμως απ' αυτά ξεκινούσαν λιτανείες, λατρευτικές προσφορές που προσφέρονταν στο Ιερό Δένδρο, αλλά και στη στήλη του Διπλού Πέλεκου που βρισκόταν στο κέντρο Ιερού ή Σπηλαιού δείχνοντας έτσι την ιερότητα του χώρου.

Το Ιερό Δένδρο ως σύμβολο από την άλλη συμβόλιζε την μητέρα που προσφέρει τον καρπό της ζωής. Η εκρίζωσή του γινόταν στο τέλος της σοδειάς του χρόνου και ακολουθούσαν επικλήσεις και άσματα για την αναβλάστησή του αποβλέποντας στη διαιώνισή του.

Η Ρέα, κόρη του Ουρανού και της Γης, σύζυγος του Κρόνου και μητέρα του Δία, λατρευόταν κάτω από το Ιερό Δένδρο στις ψηλές κορυφές των βουνών όπως και στα Ιερά Σπήλαια. Είχε επίσης και επιθετο Αμμάς Πελασγικής προελεύσεως που σήμαινε τη μητέρα κάτι που αναγραμματισμένο υπάρχει και σήμερα με τη λέξη "μαμά".

Σύμφωνα με το μύθο, όταν ήρθε η ώρα να γεννήσει η Ρέα το μελλοντικό πατέρα των θεών, το Δία ήρθε κι έκρυψε το παιδί σε ένα σπήλαιο (του όρους Αιγαίου ή στο βουνό Δίκη ή στο βουνό Ίδη) για να μην το καταβροχθίσει ο σύζυγός της ο Κρόνος.

Όταν άρχισαν οι πόνοι του τοκετού, στηρίχτηκε με τα χέρια στο έδαφος. Αμέσως το βουνό έβγαλε με μιας τόσα πνεύματα ή θεούς, όσα ήταν τα δάκτυλα της ετοιμογέννητης. Τα όντα αυτά διευκόλυναν τη γέννα της θεάς και ονομάζονται **Ιδαιίοι Δάκτυλοι, από το βουνό Ίδη και τα δάκτυλα της Ρέας**, αλλά και κατά μία άλλη εκδοχή ονομάζονται επίσης Κουρήτες και Κορύβαντες διότι το όνομα των πρώτων σημαίνει νέοι και γιατί οι δεύτεροι ήταν ήδη συνοδοί της Ρέας. Αυτοί σύμφωνα με το μύθο ήταν σπλισμένοι με ξίφος και ασπίδα και χόρευαν έναν πολεμικό χορό γύρω από το νεογέννητο παιδί της Ρέας. Με τα όπλα τους έκαναν τόσο θόρυβο σκεπάζοντας τα κλάματα του παιδιού έτσι ώστε να μην το ακούσει ο Κρόνος. Για τα Μυστήρια του Κρηταγενή Δία έχουμε κάποια στοιχεία που μας δίνει ο Θαλήτας από τη Γόρτυνα Κρήτης (διάσημος μύστης που έζησε τον 6^ο π.Χ. αιώνα) αναφέροντας ότι οι μουούμενοι στα μυστήρια αυτά διδάσκονταν την Ιατρική, την

Παράσταση χρυσού δακτυλιδιού, διαστάσεων 1,8x3 εκ., από θαλαμοειδή τάφο των Μυκηνών. Μινωική τελετή με λατρευτικό χαρακτήρα.

καθαρτική, την μουσική, την ορχηστρική και τη μουσική τέχνη.

Στα μυστήρια αυτά έπαιρναν μέρος οι Κουρήτες (τα μυστήρια αυτά ονομάζονταν και Κορυβαντικά), ιερείς που διακρίνονταν για τη σοφία τους. Υπήρχαν κι εδώ βαθμοί μύσεων και γινόταν προπαρασκευές με συμβολικούς καθαρμούς.

Έπειτα ακολουθούσαν δοκιμασίες αξιοπρέπειας όπως τα ταυροκαθάψια που μετέπειτα έγινε δημοφιλές και στις τοπικές γιορτές. Μέρος επίσης της τελετής ήταν και η πυρρίχη, ο ένοπλος χορός.

Τον μουούμενο τον οδηγούσαν μέσα σε ένα σπήλαιο όπου έμενε εγκλειστος για ένα διάστημα 27 ημερών.

Αναφέρεται επίσης ότι την εποχή του Πυθαγόρα του Σάμιου τα κρητικά μυστήρια ονομάζονταν "Μυστήρια του Μόργου" διότι ο Μόργος ήταν ένας από τους Ιδαιούς Δακτύλους.

Ο Πορφύριος αναφέρει ότι όταν ο Πυθαγόρας πήγε στην Κρήτη για να μυηθεί έκανε καθαρμούς στην παραλία της Κρήτης, νηστεύοντας 9 ημέρες κι έπειτα πήγε στο Ιδαιό Άντρο όπου γίνονταν η μύση. Λέγεται επίσης ότι ο Πυθαγόρας διδάχθηκε από τους Ιδαιούς Δακτύλους ότι ο Ζεός δεν είχε ακόμη θεοποιηθεί κι ότι ήταν θνητός εφόσον μέσα στο Ιδαιό Άντρο υπήρχε ο τάφος του.

Γι' αυτό το λόγο ξέσπασαν διαμάχες στην Ελλάδα όπου π.χ. ο ποιητής Καλλίμαχος κατάκρινε τον Πυθαγόρα για ασέβεια, παρουσιάζοντας τον Δία ως θνητό.

Ο Πλάτων μας πληροφορεί ότι οι Κορύβαντες έκαναν την τελετή ενδρόνισης σε όποιον μουύσαν στα Μυστήρια.

Το γενικό συμπέρασμα πάντως των μυητικών τελετών είναι ο πλασματικός "θάνατος" και η "αναβίωση" του μύστη που αφήνει την παλιά του κατάσταση κι ανασταίνεται σε μια υψηλότερη σφαίρα.

ΤΑ ΚΑΒΕΙΡΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Τα Καβείρια Μυστήρια πιθανολογείται να ήταν πελασγικής, Φρυγικής ή Φοινικικής προέλευσης. Αν και η λατρεία τους ήταν σχεδόν εξαπλωμένη σε όλη την Ελλάδα όπως και στην Μικρά Ασία έχουμε τα λιγότερα στοιχεία γι' αυτά τα Μυστήρια.

Κατά τον Ηρόδοτο οι Πελασγοί ίδρυσαν τα Καβείρια. Ο ίδιος όπως και ο βασιλιάς της Σπάρτης Λύσανδρος είχαν μηδείστα μυστήρια της Σαμοθράκης.

Ο Στήσιμβροτος από τη Θάσο, τον οποίο αναφέρει και ο Στράβων υποστήριζε ότι οι Κάβειροι προέρχονταν από το βουνό Κάβειρο της Φρυγίας όπου επίσης υπάρχει και πόλη Καβείρια και Κάβειρα στον Πόντο. Επίσης άλλοι υποστηρίζουν ότι οι δαίμονες αυτοί ήρθαν από την Φοινίκη (απ' όπου είχε έρθει κατά μία εκδοχή ο Κάδμος). Τέλος άλλοι λένε ότι οι Κάβειροι είναι θεότητες που έρχονται από την Αίγυπτο με τον Κάδμο που έζησε στη Μέμφιδα κι ύστερα στην Τύρο της Φοινίκης.

Το καβίρ στις σημερινές γλώσσες σημαίνει μεγάλος, στην αραβική γράφεται *Kebir* ενώ στα σασκρικτικά το *Kawiras* σημαίνει επίσης μεγάλος. Από την άλλη πλευρά όμως κάποιοι υποστηρίζουν ότι αυτό το όνομα είναι ελληνικό και φαίνεται από το ρήμα *καίω* (καίειν - Καφείροι) εφόσον και οι Κάβειροι έχουν σχέση με τη φωτιά εφόσον ήταν παιδιά του Ηφαιστου.

Κατά τον Ηρόδοτο που επισκέφθηκε την Αίγυπτο μεγάλος θεός της Μέμφιδας ήταν ο Φθά ή Πτά που αποδίδεται στα ελληνικά με το όνομα Ηφαιστος.

Στην ελληνική μυθολογία οι Κάβειροι αλλά και οι θηλυκές Καβειρίδες είναι παιδιά του Ηφαιστου και της Καβειρώς. Σε μία άλλη παραλλαγή του μύθου ο Ηφαιστος και η Καβειρώ απέκτησαν τον Κάδμιλο και παιδιά του είναι οι Κάβειροι και οι Καβειρίδες.

Οι Κάβειροι είναι στην ουσία δαίμονες της γονιμικής μαγείας κάτι που προσδιορίζεται με τα όρδια αιδοία που αναπαριστάνονται. Τον ίδιο ρόλο άλλωστε έχουν οι Σάτυροι και οι Σιληνοί στα Διονυσιακά Μυστήρια.

Αναφορές του Ομήρου τόσο στην Ιλιάδα όσο και στην Οδύσσεια μας δείχνουν ότι ο Αγαμέμνωνας και ο Οδυσσεύς, ανήκαν στον κύκλο των μυημένων αυτών των μυστηρίων.

Ο Φίλιππος ο Β' γνώρισε την μελλοντική του γυναίκα την Ολυμπιάδα (μητέρα του Αλέξανδρου) ενώ ήταν ιέρεια στα Μυστήρια της Σαμοθράκης, όταν αυτός πήγε να μυηθεί.

Η διαφορά από τα άλλα μεγάλα τοπικά κέντρα Μυστηρίων της Ελλάδος ήταν η μεγάλη εμβέλεια που είχαν αλλά και το ότι σ' αυτά μπορούσαν να συμμετέχουν άνθρωποι χωρίς διάκριση φυλής, κοινωνικής τάξης και φύλου.

Και αυτά τα Μυστήρια αποτελούνταν από διάφορους

Μεταλλουργοί και προστάτες της ναυσιπλοΐας οι Κάβειροι, λατρεύονταν σε νησιά του Αιγαίου αλλά και στη Θήβα. Η αγγειογραφία αυτή προέρχεται από το ιερό των Καβείρων στη Θήβα όπου λατρουόταν ο πατέρας Κάβειρος και ο γιός. (4ος αι. π.Χ. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο)

βαθμούς μύησης και διαιρούνταν σε Μικρά και Μεγάλα Μυστήρια. Έχουμε κι εδώ τη λατρεία της Μεγάλης Θεάς που συσχετιζόταν με ιερούς βράχους πάνω στους οποίους γίνονταν προσφορές ή θυσιές. Το όνομα της μεγάλης θεάς ήταν Αξίερος. Αργότερα οι Έλληνες την ταύτισαν με τη Δήμητρα. Την έλεγαν επίσης Ηλέκτρα ή Αλέκτρα, Οδηγήτρια (Αλέκ σημαίνει προσάτης και στη δωρική διάλεκτο έχει σχέση με το φως, όπως την ίδια ρίζα έχει και το όνομα του Αλέξανδρου).

Ο αντίστοιχος αρσενικός θεός ήταν ο Κάδμιλος που αργότερα κι αυτός ταυτίστηκε με τον Ερμή. Ο Κάδμιλος σε μία στήλη κρατά το κηρύκειο όπου μέσα υπάρχουν δύο μεγάλα φιδιά που συμβόλιζαν τα δύο κοσμικά πνεύματα τους Καβείρους που τους αναπαριστούσαν σαν δύο διδύμους αδελφούς, ιδυφαλλικούς και γυμνούς. Οι Έλληνες τους ταύτισαν με τους Διόσκουρους, τους Δίδυμους γιους του Δία τον Κάστορα και τον Πολυδεύκη.

Οι δύο πρώτες θεότητες είχαν κυρίως χθόνιο και υπόγειο χαρακτήρα. Η μία είναι ο θεός του κάτω κόσμου και η άλλη η σύζυγός του που οι Έλληνες αργότερα ταύτισαν με τον Άδη και την Περσεφόνη. Στην προελληνική γλώσσα λέγονται **Αξιόκερρος** και **Αξιόκερσα**.

Οι χαρακτήρες όμως των Καβείρων αλλά και ο αριθμός τους είναι διαφορετικοί από τόπο σε τόπο.

(Π.χ στη Λήμνο και στη Μακεδονία λατρευόταν μία τριάδα, ενώ στη Θήβα ένα ζευγάρι αρσενικών θεών, ο Κάβειρος κι ο Παις). Τα ονόματά τους όμως οι πιστοί δεν τα πρόφεραν, αλλά απλώς τους ονόμαζαν "Ανακτες", όπως στην Ελευσίνα οι "Θεοί". Το δε πρόθεμα "άγιος" σήμαινε "άγιος".

Η μεγαλύτερη εξάπλωση αυτών των Μυστηρίων άρχισε τον 3ο π.Χ. αι. όπου ευνοήθηκαν από την Μακεδονική πολιτική. Στην Όλυνθο της Χαλκιδικής βρέθηκε επιγραφή που συντελεί στο γεγονός ότι εκεί υπήρχε ναός των Καβείρων. Επίσης νομίσματα της Θεσσαλονίκης έφεραν την επιγραφή ΚΑΒΕΙΡΟΣ, ενώ άλλα ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ ΚΑΒΕΙΡΟΙ. Επίσης στη Θεσσαλονίκη γίνονταν γιορτές και αγώνες με τα ονόματα Καβείρια Πύθια και Καβείρια επινίκια.

Η συμμετοχή στα μυστήρια δεν ήταν αναγκαστική για όσους πήγαιναν στο ιερό των Μεγάλων Θεών, όπως συνέβαινε στην Ελευσίνα. Το ιερό ήταν ανοιχτό στον καθένα για τη λατρεία των θεών σε όλες τις δημόσιες εκδηλώσεις.

Ο Θέωνας ο Σμυρναίος συγγραφέας του 2ου μ.Χ. αι. υποστηρίζει πως η μύηση στα Καβείρια αποτελούνταν από πέντε μέρη που είναι τα εξής: 1) Καθαρισμός, 2) Παράδοση της τελετής, 3) Εποπτεία

4) Ανάδραση στεφάνων, 5) Τελειοποίηση και ευδαιμονία.

Η λειτουργία των Καβείρων άρχιζε με την δοκιμασία της προηγούμενης διαγωγής τους. Η εξομολόγηση ήταν υποχρεωτική καθαρίζοντας ψυχικά τους υποψήφιους. Κατά τη μύηση έβαζαν τον υποψήφιο πάνω σε θρόνο γι' αυτό και η μύηση ονομαζόταν θρονασμός. Στο κεφάλι του μουσμένου έβαζαν στεφάνι ελιάς και γύρω από την κοιλιά μία κόκκινη λωρίδα που θα τον προφύλαγε από κάθε κίνδυνο. Μετά ακολουθούσε ο ιερός χορός, όπου οι μνημένοι χόρευαν γύρω του. Στο ιερατείο των Καβείρων υπήρχαν οι εξής: Ο **Κόης ή Κοίης** που ήταν ο εξομολογητής ιερέας, οι **Ανακτοτελεστές** που αποφάσιζαν ποιοι απ' αυτούς που προσέρχονταν ήταν άξιοι να μνηθούν και η **Λουτροφόρος** που ήταν ιέρεια που ήταν υπεύθυνη για τους καθαρμούς των υποψηφίων. Οι μνήσεις γίνονταν σε ορισμένη εποχή του χρόνου και διαρκούσαν 9 ημέρες. Σ' αυτή τη χρονική διάρκεια έσβηναν όλα τα φώτα στο νησί και πένθος απλωνόταν σε όλο το νησί. Νηστεία και θρήνος ήταν οι εκδηλώσεις του πένθους μέχρι να έρθει το καινούριο φως από το ιερό νησί της Δήλου. Το φως το έφερναν με πλοίο. Αν το πλοίο έρχονταν νωρίτερα περιφερόταν ανοιχτά του νησιού. Όταν έφτανε η στιγμή το πλοίο έμπαινε στο λιμάνι, οι άνθρωποι έπαιρναν το φως πιστεύοντας ότι έτσι καθαρμένοι από κάθε κακό έμπαιναν σε καινούρια ζωή, αναγεννιόντουσαν κάνοντας μια νέα αρχή.

Στη συμβολική τέλεση των μυστηρίων έχουμε την θυσία και ανάσταση του Καδμίλου ο οποίος αργότερα νυμφεύεται τη χαμένη Κόρη. Αναστημένος πια ο Καδμίλος τελεί τον ιερό γάμο που είναι και το μεγάλο μυστήριο. Σε ετρουσικά αγγεία τη θυσία του Καδμίλου την κάνουν αδελφία του οι Κάβειροι και στην ανάσταση που την κάνει ο Ερμής παρευρίσκονται μόνο τα αδελφια του.

Στα Καβείρια δάβεται το αρσενικό όπως σε όλα τα μυστήρια της Μέσης Ανατολής ενώ στην Ελευσίνα δάβεται η Περσεφόνη. Στα Καβείρια ο θνήσκων θεός είναι αρσενικός που συμβολίζει τον σπόρο και ανασταίνεται για να δώσει νέα ζωή κάτι που επικράτησε και στη δική μας θρησκεία.

Γενικώς τα Καβείρια Μυστήρια στην λειτουργία τους είχαν τον θεμελιώδη σκοπό στο να επιδιώκουν την ηθικοποίηση των ανθρώπων όπως το αναφέρει και ο Διόδωρος Σικελιώτης λέγοντας "...οι μουσμένοι γίνονταν ευσεβέστεροι, δικαιοότεροι και κατά πάντων καλλίτεροι".

Επίσης σε αυτά γίνονταν και διδασκαλίες για τη γέννηση του κόσμου και του ανθρώπου.

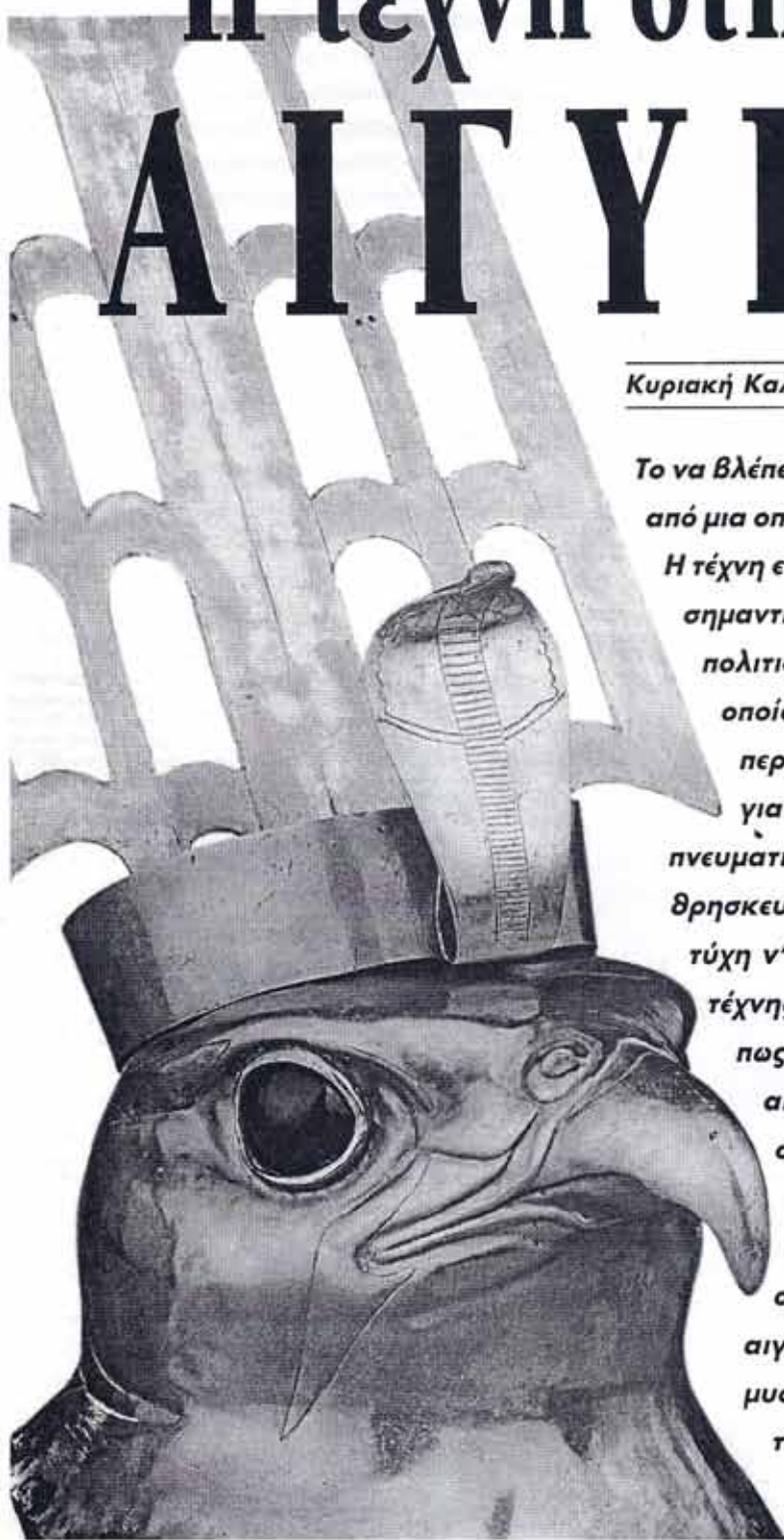
Δηλαδή πέρα από τη λατρεία τους και τη θρησκευτική τους υπόσταση είχαν και τον χαρακτήρα της κοινωνικής αρετής όπως άλλωστε όλα τα μυστήρια (είτε ήταν μικρά ή τοπικά είτε ήταν μεγάλα) της αρχαίας Ελλάδας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΔΟΜΗ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΠΑΠΥΡΟΣ-ΛΑΡΟΥΣ-ΜΠΡΙΤΑΝΝΙΚΑ
ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙΤΩΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΝΤΕΙΩΝ (ΛΕΦΑΚΗ (ΔΟΜΙΝΟΥ))
ΕΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΙΕΡΟΠΡΑΞΙΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ (ΒΛ ΡΑΣΙΑΣ)
ΤΑ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Γ.ΣΙΕΤΟΣ)
ΤΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Γ.ΣΙΕΤΟΣ)
ΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Γ.ΣΙΕΤΟΣ)
ΤΑ ΚΑΒΕΙΡΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Γ.ΣΙΕΤΟΣ)
ΤΑ ΚΑΒΕΙΡΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Π. ΡΟΔΑΚΗΣ)
ΟΡΦΕΥΣ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΜΥΣΤΗΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΣ (Π. ΦΡΑΓΚΕΛΛΗΣ)
ΟΡΦΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ (JANE ELLEN HARRISON)

Η τέχνη στην αρχαία ΑΙΓΥΠΤΟ

Κυριακή Καλτσίδου

Το να βλέπει κανείς ένα πολιτισμό μόνο μέσα από μια οπτική γωνία, στενεύει τον ορίζοντα. Η τέχνη είναι μια οπτική γωνία, πολύ σημαντική για τον παρατηρητή ενός πολιτισμού, επειδή ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται ένας λαός το περιβάλλον του έχει να μας πει πολλά για την ψυχοσύνδεση και την πνευματικότητά του, που είναι και η θρησκευτικότητά του. Αυτός που είχε την τύχη ν' ατενίσει τα μεγαλόπρεπα έργα τέχνης της Αιγύπτου θα συμφωνήσει πως, κοιτάζοντάς τα, μια αίσθηση αιωνιότητας έρχεται από το πουθενά στην ψυχή και στο νου του. Είναι κάτι που το νιώθει η ψυχή και δεν το καταλαβαίνει η λογική. Στον ορίζοντα του παρελθόντος η αιγυπτιακή τέχνη κουβαλάει ένα μυστήριο ακατανόμαστο, κουβαλάει την ίδια την ιστορία της ανθρωπότητας.

Η τέχνη της Αιγύπτου επηρεάστηκε από το φυσικό περιβάλλον, όπως συμβαίνει με κάθε πολιτισμό. Το περιβάλλον στην περιοχή σηματοδοτείται από τον καυτό ήλιο, από την έρημο και τις σάσσες και φυσικά από το Νείλο, τη μόνη πηγή ζωής που μπορεί να ισορροπήσει τη δεσποτική εξουσία του καυτού ήλιου. Τα πάντα στην Αίγυπτο γυρνάνε γύρω απ' το Νείλο. Ο θάνατος και η ζωή παίρνουν τη μορφή που αυτός υπαγορεύει. Το έτος ακολουθεί τη ροή του, ο χρόνος στροβιλίζεται γύρω του.

Η τέχνη στην Αίγυπτο ακολουθεί αυτόν το ρυθμό. Η ζωή και ο θάνατος δεν έχουν σύνορα μεταξύ τους, αποτελούν μαζί τη Μία Ζωή. Οι αντιφάσεις της Ζωής εκφράζονται μέσα από τις αντιφάσεις της αιγυπτιακής τέχνης, που ενώνει και συνδυάζει τις διαφορετικές όψεις μ' έναν ανεπανάληπτο και μοναδικό τρόπο. Η αιγυπτιακή τέχνη είναι θρησκευτική και τοφική, είναι ρεαλιστική και αφαιρετική. Η σταθερότητα που εισπράττει κανείς μέσα από το πέρασμα των αιώνων σ' αυτήν την τέχνη, μοιάζει αντιφατική με το αίσθημα της αιωνιότητας που εισπράττει κανείς ατενίζοντας για μια στιγμή τη μεγάλη πυραμίδα.

Μοιάζει να ξεπηδάει από το πουθενά, ξεκομμένη από τους γύρω πολιτισμούς, ακλόνητη μέσα στο κύλισμα των αιώνων. Τίποτα δεν την επηρεάζει, καμιά επίδραση δεν την διαπερνά. Ακολουθεί ένα μοναχικό πεπρωμένο, το πεπρωμένο της αναζήτησης της αιωνιότητας. Αυτή η αναζήτηση δεν γίνεται να εκφραστεί διαφορετικά στον κόσμο της μορφής παρά μόνο με κάτι που έχει διάρκεια και αυτό είναι το καθοριστικό αισθητικό της στοιχείο. Τα έργα τέχνης στην Αίγυπτο φτιάχτηκαν για να κρατήσουν στο χρόνο, φτιάχτηκαν για να υπηρετήσουν τη ζωή και το θάνατο, μέσα από τις ανώτερες σφαίρες της σοφίας.

Μοιάζει ακόμα να είναι ρεαλιστική και δείχνει να έχει άμεση σχέση με την πραγματικότητα. Παρόλα αυτά δεν είναι νατουραλιστική ούτε επιτηδευμένη. Φαίνεται καθαρά η επικράτηση της πνευματικής όρασης πάνω στη φυσική, του πνευματικού κόσμου πάνω στο μορφικό.

Όλα βρίσκονται στην υπηρεσία ενός ιερατικού συστήματος όπου η επωνυμία δεν παίζει κανένα ρόλο. Ο καλλιτέχνης στην Αίγυπτο ήταν στην πραγματικότητα ο εκφραστής μιας αρχέγονης παράδοσης, ακλόνητης, υποβλητικής και μυστικιστικής. Δούλευε μ' ένα ένστικτο που εναρμονίζεται στενά με το πνεύμα του φιλοσόφου, κι

ενώ έπρεπε ν' ακολουθήσει εντολές περιοριστικές και προτρεπτικές, αυτός μπορούσε να δίνει πνεύμα στην ύλη και λόγο στην ύπαρξή της.

Η **ζωγραφική** υπήρξε το πρώτο δείγμα καλλιτεχνικής έκφρασης που συναντάμε στον αιγυπτιακό πολιτισμό. Μας προκαλεί να την διαβάσουμε. Μοιάζει με προέκταση της ιερογλυφικής γραφής. Αυτό το ιδιότυπο είδος "γραφής", που λέγεται αιγυπτιακή ζωγραφική, διέπεται από "γραμματική" και "συντακτικό". Τίποτα δεν είναι τυχαίο, όλα πλαισιώνονται από κανόνες που δημιουργούν μια τεχνοτροπία, που παρόμοια δεν ξαναμελέτησαν οι ιστορικοί της τέχνης.

Αυτό που διηγείται ζωγραφίζοντας ο καλλιτέχνης,

είναι η ίδια η ζωή, απαλλαγμένη από την πολυμορφία και εστιασμένη σε μια και μοναδική όψη που τα περιέχει όλα. Δεν υπάρχει καμιά έννοια της

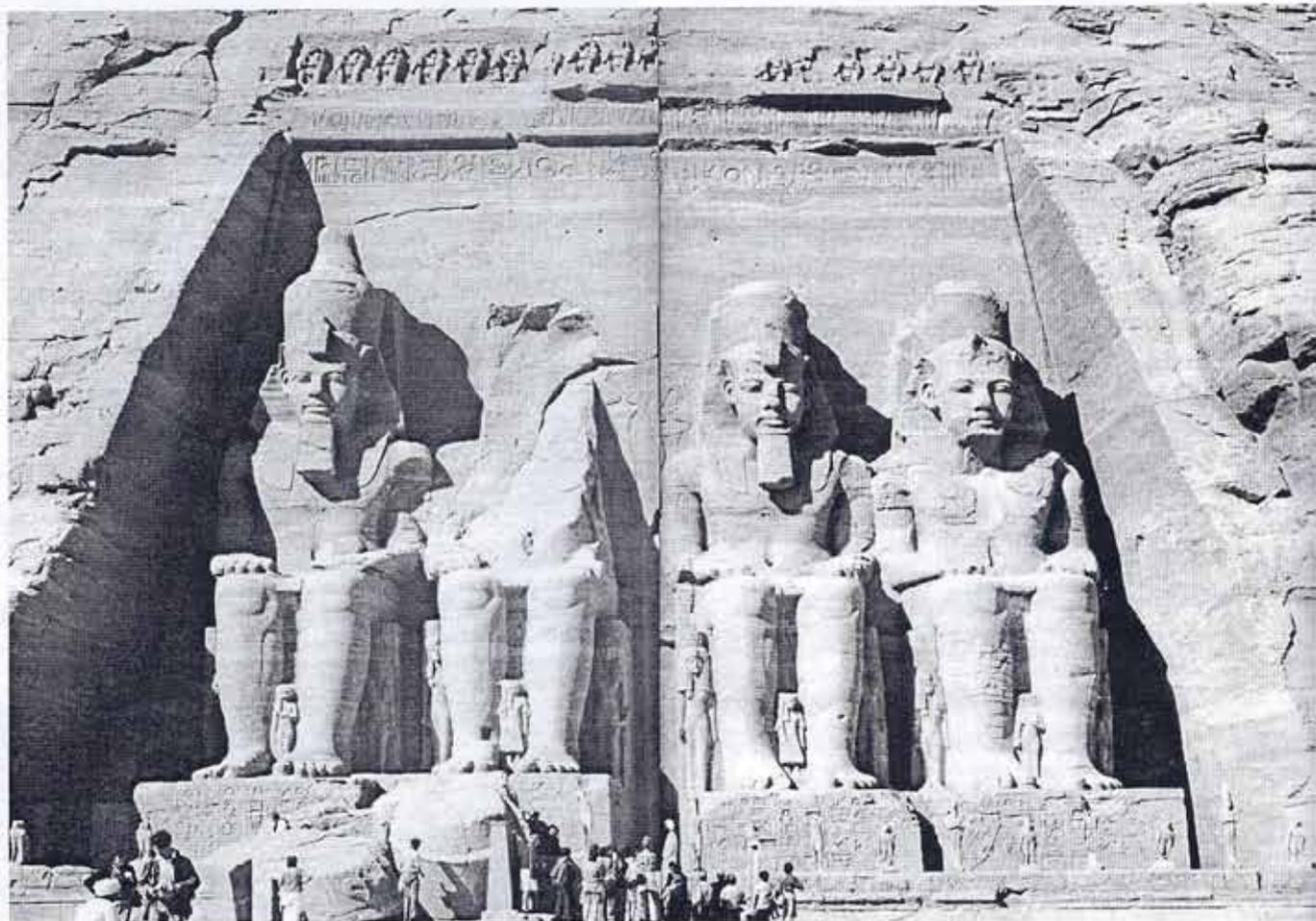
προοπτικής με τη σημερινή σημασία. Είναι διάχυτη

σ' όλο το αιγυπτιακό ζωγραφικό έργο η αφηρημένη τεχνοτροπία. Αφηρημένη, εξαιτίας της απομάκρυνσης όλων εκείνων των περιπτώσεων στοιχείων που αλλοιώνουν την ουσία.

Η καθαρότητα του σχεδίου, οι αυστηρά καθορισμένες στάσεις που υπακούουν στο

νόμο της μετωπικότητας και στο ιεραρχικό πυραμιδικό σύστημα, οι διαφορετικές οπτικές γωνίες που δίνουν την αίσθηση κινηματογραφικής ταινίας, τα χρώματα και οι συμβολισμοί, δίνουν την αίσθηση πως τίποτα δεν χρησιμοποιούταν τυχαία μέσα στα σχέδια. Σκοπός της ήταν να υπογραμμίσει, να ζωντανέψει μια μνήμη, κοινή για όλους τους ανθρώπους.

Η **γλυπτική** στην Αίγυπτο περιλαμβάνει γλυπτά που φαίνονται απόμακρα, ακίνητα και παντοτινά αναλλοίωτα. Ο γλύπτης σμιλεύει θεούς και ανθρώπους κοιτάζοντας με το νου του τον κόσμο και τη ροή του χρόνου και γι' αυτό δεν χρησιμοποιεί τα φυσικά του μάτια. Η έννοια του καθήκοντος και της πίστης τον ανυψώνει. Δημιουργεί αγάλματα ασάλευτα, χωρίς την παραμικρή υποψία της κίνησης. Χείλια σφικτά, μάτια καρφωμένα στο ίδιο σημείο, χέρια κολλημένα στο

Η πυραμίδα, σαν σχήμα και μέγεθος ξεχωρίζει από τ' άλλα αρχιτεκτονικά δημιουργήματα. Υπήρξε και υπάρχει ακόμα σαν το πιο μεγαλόπρεπο δείγμα της νεκρικής λατρείας εξωτερικά και των μυστηρίων εσωτερικά. Είναι μια μεγαλόπρεπη κλίμακα που ξεκινάει από το τετράγωνο, σύμβολο της ύλης και οδηγείται στο σημείο, σύμβολο της ενότητας και του θεού. Επέτρεπε στην ψυχή, μέσα απ' αυτή τη δομή, ν' ανέβει στον ουρανό και στο ιερό να κατέβει στη γη. Οι υποβλητικοί πέτρινοι όγκοι των πυραμίδων προκαλούν την εντύπωση μια τέλειης αρμονίας, μιας υπέρτατης κομψότητας και δύναμης.

Οι ναοί υπακούουν και αυτοί σε ιερατικά δεδομένα. Η δομή τους μοιάζει σε όλους ως προς τον κύριο μορφικό άξονα. Ειδικοί δρόμοι οδηγούν σχεδόν πάντα στο ναό. Ο πρώτος πυλώνας οδηγεί στην περίσπλη αυλή και από εκεί

σώμα, αγάλματα καθισμένα ή όρθια, μικρά ή μεγάλα, ορίζουν την Αίγυπτο με μια μόνιμη όψη που δεν φοβάται τον χρόνο. Το ιερατείο έχει κλείσει τα μυστικά της ζωής και του θανάτου σ' αυτά τ' αγάλματα με μυστικιστικούς τρόπους. Αν και μια προσεκτική ματιά, μπορεί να μας κάνει να διαισθανθούμε την ύπαρξη αυτών των μυστικών, αυτά ποτέ δεν θα μας αποκαλυφθούν.

Η αρχιτεκτονική της Αιγύπτου δημιουργεί έργα απaráμιλλης ομορφιάς, που περιβάλλουν στους κόλπους τους τα δημιουργήματα όλων των άλλων τεχνών. Εξυπηρετούν τα άλλα είδη τέχνης αλλά και τον πρωταρχικό σκοπό της τέχνης της Αιγύπτου γενικότερα.

στην υπόστηλη αίθουσα όπου διαφορετικά ύψη κίωνων βαστούν την οροφή. Και πίσω από την υπόστηλη αίθουσα το ιερό... αυτή η αρχιτεκτονική με το συμβολισμό της δείχνει το δρόμο στον υποψήφιο μύστη. Οι μορφές που περιέχει είναι μυστικές γνώσεις για τη ζωή και το θάνατο. Όποιος έχει το κλειδί να τις ανοίξει θα τον οδηγήσουν σε ανώτερα σκαλοπάτια εξέλιξης.

Ο χορός βρίσκεται και αυτός στην υπηρεσία της θεότητας απαραίτητο στοιχείο κάθε θρησκευτικής εκδήλωσης. Τα μυστήρια της αιγυπτιακής μυθολογίας βιώνονται και γίνονται παράσταση μέσα από το χορό. Ίερείες και Φαραώ χορεύουν, και μέσα απ' αυτό λυτρώνουν και λυτρώνονται. Οι άνθρωποι αναπαριστούν τις κινήσεις των άστρων και εκπαιδεύονται μέσ' από αυτό, στην πρόβλεψη της επίδρασής τους στη γη. Δίπλα στο Νείλο, ο χορός ενώνει τους ανθρώπους μεταξύ τους και με τη φύση. Στη Αίγυπτο ο χορός ερμηνεύει τα μυστήρια, ζωντανεύει τους μύθους, ερμηνεύει και μορφοποιεί τους νόμους της φύσης.

Στη υπηρεσία της θρησκείας και η **μουσική**, γι' αυτό είναι σχεδόν εξολοκλήρου ιερατική και κινείται μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια έρευνας. Οι μουσικοί μαζί με τους χορευτές και τους τραγουδιστές αποτελούν ένα

σεβαστό συγκρότημα στο παλάτι του Φαραώ. Όλους τους συντονίζει ο χειρονομιστής, ένα είδος μασέστρου, που κωδικοποιεί τις μελωδίες σε χειρονομίες. Τα όργανα που χρησιμοποιούνται είναι πολλά και ποικίλα. Από την 4η χιλιετία εμφανίζονται κρόταλα και ιδιόφωνα, άρπες και φλογέρες, αυλοί και κλαρινέτα, τύμπανα και σύριγγες, δημιουργώντας ένα πολύμορφο ορχηστρικό παζλ.

Όλες αυτές οι μορφές τέχνης στην Αίγυπτο είναι κλειστές στα μάτια και στ' αυτιά αυτού που θέλει να κρίνει και ν' αξιολογήσει. Αυτή η τέχνη αρνείται να μιλήσει στους αμήτους. Χρειάζεται να κοιτάξει κανείς βαθιά μέσα στον εαυτό του για να βρει τον αντίλαλο της σιωπηλής εκμυστήρευσής τους. Χρειάζεται κανείς ν' αναμετρηθεί με την αιωνιότητα για να ανοίξει τις πύλες του μυστηρίου της.....

Και τότε η Αίγυπτος, αυτή που υπήρξε και αυτή που έμεινε μέσα από το πέρασμα των αιώνων, ίσως μας μιλήσει και αποκαλύψει τα καλά κρυμμένα μυστικά της.....

Προς το παρόν ας αρκεστούμε στις συγκεχυμένες, μυστηριώδεις αισθήσεις και συναισθήσεις που μας προκαλεί ο όγκος και η μοναξιά αυτού του πολιτισμού με την απaráμιλλη τέχνη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΠΑΠΥΡΟΣ - ΛΑΡΟΥΣ - ΜΠΡΙΤΑΝΙΚΑ
- 2) Η ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΙΓΥΠΤΟΣ - J.A.LIVRAGA, Εκδόσεις Νέα Ακρόπολη
- 3) ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ-ΕΛΙ ΦΩΡ Εκδόσεις Εξάντας 1993
- 4) ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ - ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΚΡΑΟΥΣ Εκδόσεις Νεφέλη 1980
- 5) Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΗΝ ΖΩΗ - ΡΟΖΕ ΓΚΑΡΩΝΤΥ Εκδόσεις Ηριδανός

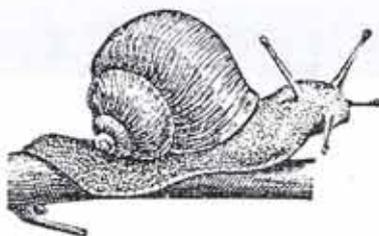
Τι συμβολίζει

Κοχλίας ή φαιός.

ΤΟ ΣΑΛΙΓΚΑΡΙ

Κάθε σύμβολο είναι φορέας ενός τεράστιου πλούτου αποχρώσεων και αντιστοιχιών που συνδέτουν μία οποιαδήποτε κοσμική αλήθεια. Ένα τέτοιο σύνολο είναι συχνά δύσκολο να κατανοηθεί από μία διάνοια συνηθισμένη να λειτουργεί αναλυτικά

Ελευθερία Πατελή

Στη γλώσσα των συμβόλων το σαλιγκάρι θεωρείται παγκόσμια ως σεληνιακό σύμβολο, καθώς το κέλυφός του σε σχήμα σπείρας συνδέεται με την τροχιά καθώς και με τις φάσεις της σελήνης. Όπως το φεγγάρι αυξάνεται κι ελαττώνεται, έτσι και τα σαλιγκάρια εκτείνουν και μαζεύουν τα κέρατά τους, δηλώνοντας το θάνατο και την αναγέννηση, την ανάπτυξη και τη συστολή, μοτίβα του αέναου κύκλου της εξέλιξης. Κατά συνέπεια το σαλιγκάρι γίνεται η εικόνα της σεληνιακής θεοφάνειας όπως στην αρχαία θρησκεία του Μεξικού, όπου ο σεληνιακός Θεός Τεσσιζτεκατλ (Tesciztecatl) απεικονίζεται να περικλείεται σ' ένα κέλυφος σαλιγκαριού.

Ο συμβολισμός του σαλιγκαριού είναι στενά συνδεδεμένος με τον κύκλο της βλάστησης και της γονιμότητας. Ο ίδιος συμβολισμός ενώνει μεταξύ τους τη σελήνη, το νερό, τη βροχή, την υγρασία, τη γονιμότητα, τη βλάστηση, το πεπρωμένο των ανθρώπων μετά το θάνατο και τις τελετουργίες της μύησης. Σε όλες τις παραδοσιακές κοινωνίες η γονιμότητα συνδέεται με τον κόσμο των νεκρών. Ένα περιδέραιο από κελύφη σαλιγκαριών είναι το πιο χαρακτηριστικό κόσμημα του προγόνου που επιστρέφει στη γη των θνητών για να την κάνει γόνιμη, φέρνοντας μαζί του όλα τα σύμβολα του

παραδείσου καθώς και τις ευεργετικές βροχοπτώσεις.

Όπως όλα τα μαλάκια, το σαλιγκάρι αποκτά ένα σεξουαλικό συμβολισμό με βάση τα χαρακτηριστικά του σε σχέση με το γυναικείο φύλο συνήθως, αν και στους Μασορί υποδηλώνει την αρσενική αρχή και είναι φαλλικό σύμβολο.

Για τους Αζτέκα είναι σύμβολο της σύλληψης, της κυοφορίας και της γέννησης καθώς και σύμβολο της δυναμικής όψης των πραγμάτων.

Στα αιγυπτιακά ιερογλυφικά ο κοχλίας σχετίζεται με το σπειροειδές και, όπως αυτό το σχήμα, μπορεί να συμβολίζει την εξέλιξη της ζωής, τα κοσμικά σώματα εν κινήσει, τη σχέση ανάμεσα στη μονάδα και την πολλαπλότητα.

Στην Ινδία οι Θεοί των στοιχείων και της κίνησης όπως ο Ρουντρά και ο Πουσάν έχουν τα μαλλιά τους χτενισμένα σε σχήμα κοχλίας.

Στο Χριστιανισμό το σαλιγκάρι υποδηλώνει την οκνηρία, αλλά και την αμαρτία, επειδή τρέφεται από τη λάσπη και το βούρκο. Συμβολίζει επίσης τη βραδύτητα και τη λαγνεία.

Ο κοχλίας της θάλασσας συμβολίζει τον ερμαφρόδιτο, όντας συνδυασμός των δύο αρχών, του πυρός και του νερού. Επίσης συνδέεται με το συμβολισμό

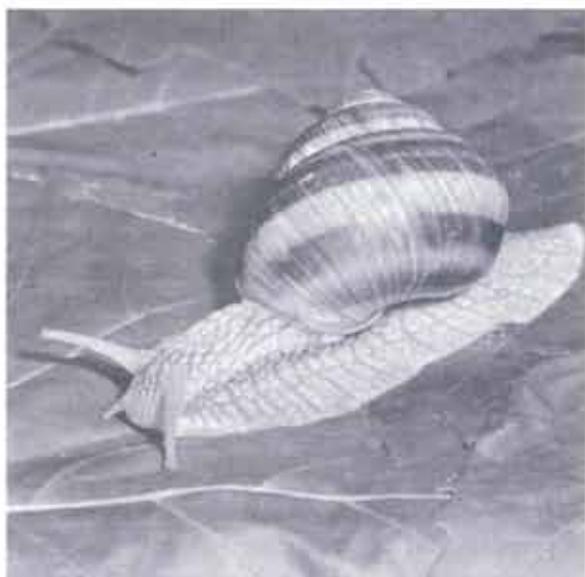
της αμφίρροπης δράσης, το "διέλυσε και σύμμηξε" της αληθμείας.

Το κέλυφος του εξαιτίας του σχήματός του, είναι σύμβολο της σπείρας, του λαβυρίνθου και των υπόγειων κοιλωμάτων. Ο κοχλίας σχετίζεται με τα τέσσερα στοιχεία: το όστρακό του με το στοιχείο γη, το χαρακτηριστικό υγρό του με το νερό, οι κοιλότητες της σπείρας του με το στοιχείο αέρα, και ο σπινθήρας ζωής που το εμπνυχώνει με το στοιχείο φωτιά. Στην προδυναστική Αίγυπτο η εικόνα του κοχλίου ήταν λαξευμένη πάνω σε πέτρα στο κέντρο των κυκλικών ναών που ήταν σκαμμένοι στο βράχο. Τα μάτια του κοχλίου, που ανυψώνονταν πάνω από το κεφάλι του, δύμιζαν την ικανότητα διαίσθησης και γνώσης των μελλοντικών πραγμάτων. Το σπειροειδές όστρακό του συμβόλιζε το χρόνο ως πλαίσιο εξέλιξης και τελειοποίησης όλων των έμβιων όντων. Η ιδιότητά του να κρύβεται μέσα στο όστρακό του δύμιζε ότι μέσα στο χρόνο το σύμπαν κρύβεται (περίοδοι Πραλάγια) και γεννιέται ξανά ανανεωμένο (Μανβάνταρα).

Συμβολικά ο κοχλίας αναφέρεται στα απόρρητα της γεωμετρικής σπείρας. Κατά συνέπεια είναι εικόνα της εξέλιξης του απείρου, της μεγάλης δημιουργικής δύναμης, της απελευθέρωσης των δημιουργικών δυνάμεων, της εκπόρευσης από ένα κέντρο και της επιστροφής σ' αυτό. Συμβολίζει επίσης τη συνέχεια και την ενότητα μέσα από τους εναλλασσόμενους ρυθμούς εξέλιξης και ενέλιξης ζωής και θανάτου. Εξαιτίας του σπειροειδούς σχήματός του μπορεί ακόμη να συμβολίζει τον περιστρεφόμενο ουρανό, την πορεία του ήλιου, την περιφορά της γης καθώς και την κυκλικότητα των εποχών.

Το κέλυφος του ακολουθεί στη σπειροειδή του ανάπτυξη το "χρυσό αριθμό Φ" που σύμφωνα με τους Πυθαγόρειους εκφράζει την αρμονία στη φύση μέσα από τις αναλογίες της χρυσής τομής, της ιδανικής αναλογίας μεταξύ των μερών ενός συνόλου.

Ο συμβολισμός του κοχλίου συνδέεται με αυτόν του λαβυρίνθου και με το βάδισμα μέσα σε αυτόν ακολουθώντας τη σπειροειδή γραμμή ή χορεύοντας μαγικούς χορούς σε σχήμα σπείρας. Στο μεταφυσικό επίπεδο συμβολίζει την περιπλάνηση της εκδηλωμένης ψυχής στον κόσμο της ύλης μέσα από τον "Τροχό των μεταμορφώσεων", καθώς και την πορεία της επιστροφής στο κέντρο, στην πρωταρχική ενότητα των πραγμάτων, την ίδια την πορεία μέσα από την οποία ο άνθρωπος έχοντας σκάψει στο σκοτάδι της άγνοιας και έχοντας ξεδιαλύνει τις σκιές μέσα του, φτάνει νικηφόρος στο φως που καίει στο βάθος του εαυτού του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- "Πραγματεία πάνω στην Ιστορία των Θρησκειών" Mircea Eliade, Εκδ. Χατζηνικολή
- "Λεξικό Συμβόλων" J. Cooper
- "Το Λεξικό των Συμβόλων" Juan - Eduardo Cirlot, Εκδ. Κονιδάρη
- "Εγκυκλοπαίδεια Εσωτερισμού και Αποκρύφου Γνώσεως" Π. Γράβιγγερ, Εκδ. Βιβλιοθήκη της Σφιγγός
- "Dictionary of Symbols", Chevalier, Εκδ. Penguin
- Σημειώσεις Συμβολολογίας από τη Νέα Ακρόπολη

Β Η Σ Σ Α Ρ Ι Ω Ν

Ιωάννα Μούστρη

Ο Βησσαρίων υπήρξε μια από τις σημαντικότερες πνευματικές φυσιογνωμίες του 15ου αιώνα σε Ανατολή και Δύση. Εντονα αμφιλεγόμενη προσωπικότητα ακόμα και μέχρι την εποχή μας, τιμήθηκε στη Δύση ως ο κυριότερος εισηγητής της Πλατωνικής Φιλοσοφίας στο Δυτικό κόσμο και γενικά ως ένας από τους κορυφαίους Ουμανιστές της εποχής του, ενώ στο Βυζάντιο επικρίθηκε έντονα για την προσχώρησή του στον καθολικισμό και θεωρήθηκε αργυρώνητος προδότης.

Γεννήθηκε τον Ιανουάριο του 1403 στην Τραπεζούντα. Έχοντας προστάτη του το Μητροπολίτη Τραπεζούντος Δοσίθεο, πηγαίνει στην Κωνσταντινούπολη για ανώτερες σπουδές κοντά στους Γ. Χρυσοκόκη και Ι. Χρυσολωρά, δύο σοφούς άνδρες, στο περιβάλλον των οποίων σύχναζαν όχι μόνο Έλληνες, αλλά και ξένοι στοχαστές. Εκεί συνάντη τον Ιταλό ουμανιστή Φίλελφο, ο οποίος φέρνει το Βησσαρίωνα για πρώτη φορά σ' επαφή με την κίνηση των Ιταλών ουμανιστών καθώς και με το εξαιρετικό ενδιαφέρον που είχε παρουσιαστεί στην Ιταλία για την αρχαία φιλολογία και τέχνη. Χρήστηκε μοναχός και γρήγορα έγινε γνωστός στους κύκλους του Πατριαρχείου και του Παλατιού για την εξαιρετική πνευματική του μόρφωση και για τη ρητορική του δεινότητα.

Το 1431 πηγαίνει στο Μυστρά, στη σχολή του Γ. Πλήθωνα Γεμιστού, όπου έρχεται σε επαφή με την πλατωνική φιλοσοφία που τόσο βαθιά τον επηρέασε στην υπόλοιπη ζωή του. Εκεί έμεινε για πέντε περίπου χρόνια και έγινε από τους σημαντικότερους και πιο αγαπητούς μαθητές του Πλήθωνα. Μια σειρά από πολιτικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που υπέδειξε στους δεσπότες του Μυστρά, Θεόδωρο και Κωνσταντίνο Παλαιολόγο, εκτιμήθηκαν ως σοφές, αλλά δεν έγιναν αποδεκτές.

Λίγα χρόνια αργότερα, ως Επίσκοπος Νικαίας, συνόδευσε -μαζί με τον Πλήθωνα και άλλους επιφανείς κληρικούς και λαϊκούς- τον Αυτοκράτορα του Βυζαντίου Ιωάννη Η' Παλαιολόγο στη Σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας, όπου

θα διαπραγματεύονταν την ένωση της Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας. Ο Βησσαρίων ανήκε σ' αυτούς που υποστήριζαν την ένωση και έγραφε, κατά τη διάρκεια της Συνόδου, ότι δεν κρίνει σωστή την απομόνωση από τους Λατίνους, "παρά την ύπαρξη όλων των ευλογοφανών αιτίων", βρισκόμενος έτσι σε αντίθεση με το μητροπολίτη Εφέσου Μάρκο Ευγενικό, ο οποίος υποστήριζε την αντίθετη ακριβώς άποψη.

Η Σύνοδος συνάντησε ανυπέβλητες δυσχέρειες και πολλές φορές κινδύνευσε να διαλυθεί, αλλά τελικά, χάρη στη δραστηριότητα και τη διπλωματικότητα δύο κυρίως στόμων, του Βησσαρίωνα και του καρδινάλιου Τσεζαρίνι, τα μέλη της κατέληξαν σε κάποια συμφωνία για την ένωση των δύο Εκκλησιών. Μία ένωση όμως που δεν εφαρμόστηκε ποτέ στην πράξη. Αρκετοί μάλιστα Έλληνες, με επικεφαλής το μητροπολίτη Εφέσου Μάρκο, αρνήθηκαν να υπογράψουν το ψήφισμα της Συνόδου.

Ένα αντίγραφο του σχετικού με την ένωση ψηφίσματος σε τρεις γλώσσες -Ελληνικά, Λατινικά και

Σλαβικά- το οποίο βρίσκεται σήμερα στην Biblioteca Laurenziana, και η περίφημη τοιχογραφία στο Palazzo Medici-Ricardi του αναγεννησιακού ζωγράφου Benozzo Gozzoli, που δείχνει την πορεία των Μάγων προς τη Βηθλεέμ, στην οποία απεικονίζονται ο Αυτοκράτορας, ο Πατριάρχης και άλλα μέλη της συνοδείας τους, είναι ό,τι απέμεινε απ' αυτήν τη Σύνοδο, στην οποία τόσες ελπίδες είχαν εναποθέσει οι Βυζαντινοί για ν' αντιμετωπίσουν την τουρκική απειλή.

Η εποχή αυτή συνέπιπτε με την ανάπτυξη στην Ιταλία της Αναγέννησης και τόσο η Φερράρα, με τον οίκο των Εστε, όσο και η Φλωρεντία, με τον οίκο των Μεδίκων, ήταν λαμπρά κέντρα καλλιτεχνικής και πνευματικής δραστηριότητας. Έτσι η επαφή των Ελλήνων λογίων με τους Ιταλούς ουμανιστές - παρά την αποτυχία της συνόδου- απέβη εξαιρετικά γόνιμη και δημιουργική, κυρίως αν λάβουμε υπόψη ότι οι Λατίνοι για πρώτη φορά, ύστερα από πολλά χρόνια, γνώρισαν τον Πλάτωνα από τον Πλήθωνα και το Βησσαρίωνα.

Επιστρέφοντας στην Κωνσταντινούπολη, ο Βησσαρίων κατέστη το επίκεντρο της κατακραυγής των Ανθενωτικών. Η απόφαση για την ένωση συνάντησε τη σφοδρή αντίδραση κλήρου και λαού οι οποίοι αρνήθηκαν να την εφαρμόσουν. Τότε πληροφορήθηκε από την Ιταλία ότι ο Πάπας του απένειμε τον τίτλο του καρδινάλιου της Ρωμαϊκής Εκκλησίας. Αισθανόμενος πόσο δύσκολη ήταν η θέση του και απογοητευμένος καθώς ήταν από τη δυνατότητα πραγματοποίησης της ένωσης που είχε συμφωνηθεί στη Φλωρεντία, κατέληξε στη σκέψη ότι θα μπορούσε να ωφελήσει περισσότερο την πατρίδα του πηγαίνοντας στην Ιταλία, όπου θα μπορούσε να είναι ο σύνδεσμος μεταξύ Ελλήνων και Λατίνων. Όπως γράφει ο ίδιος σε μία επιστολή του -είκοσι χρόνια αργότερα- ποτέ δεν επεδίωξε τιμές, αξιώματα και πρωτεία πηγαίνοντας στην παπική αυλή, επειδή από αυτά είχε, ήδη από πολύ νέος, στην Ανατολική Εκκλησία. Η Εκκλησία αυτή τον είχε κατατάξει "εν τοις πρώτοις", ενώ ήξερε πολύ καλά ότι πηγαίνοντας στη Δύση θα ήταν "μόλις πολλοστός".

Έτσι το 1441 πηγαίνει στη Φλωρεντία, όπου βρισκόταν ακόμα ο Πάπας με την αυλή του. Εκεί του επιφυλάσσουν θερμή υποδοχή, όχι μόνο ο Πάπας και οι άλλοι καρδινάλιοι, αλλά και πολλοί ουμανιστές που τον είχαν ήδη γνωρίσει και τιμούσαν τη μεγάλη πνευματική του αξία. Ανάμεσα στους άλλους καρδινάλιους, με τους οποίους συνδέθηκε και οι οποίοι είχαν επίσης πνευματικά ενδιαφέροντα, ήταν ο Τζουλιάνο Τσεζαρίνι, ο Γερμανός καρδινάλιος Νικόλαος Κουζάνος, ο Ρωμαίος

καρδινάλιος Δομήνικος Καπρανίκα και οι, επίσης Ρωμαίοι, Τζορντάνο Οραίνι, Νικόλαος Μπάρμπο και Γεράρδος Λαντριάνο.

Με ακόμα μεγαλύτερη χαρά υποδέχτηκαν το Βησσαρίωνα και έσπευσαν να δημιουργήσουν αμέσως αληθινό κύκλο γύρω του οι πολυάριθμοι ουμανιστές, λόγιοι, ποιητές και φιλόσοφοι της εποχής, τους οποίους απασχολούσε η παπική αυλή ως "αποστολικούς γραμματείς" και μεταξύ των οποίων αξίζει να αναφερθούν ιδιαίτερα ο Πότζιο Μηρατσιολίνι, ο Λαυρέντιος Βάλλα, οι μαθητές του Μανουήλ Χρυσολωρά Γκουαρίνο της Βερόνα και Ιωάννης Αουρίπα, ο ιστορικός Φλάβιο Μπιόντο, ο καγκελάριος της Φλωρεντίας Λεονάρδος Μπρούνι, ο σοφός Αρετίνο, όπως τον αποκαλούσαν γενικά -μαθητής κι αυτός του Χρυσολωρά και θαυμαστής του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη- ο Τζανότσο Μανέτι, περίφημος για τις γνώσεις του στα ελληνικά και για τις μεταφράσεις του έργων του Αριστοτέλη, και πολλοί άλλοι. Ο Βάλλα, αναφερόμενος στο γεγονός ότι ο Βησσαρίων γνώριζε και τις δύο κλασικές γλώσσες, τον χαρακτηρίζει "ως τον καλύτερο Έλληνα των Λατίνων και ως τον καλύτερο Λατίνο των Ελλήνων" (*latinorum graecissimus, graecorum latinissimus*).

Όλοι αυτοί οι λόγιοι και αποστολικοί γραμματείς, που τους ένωσε ο κοινός ενθουσιασμός για την εκ νέου ανακάλυψη του κλασικού πολιτισμού, συγκεντρώνονταν σχεδόν κάθε βράδυ γύρω από το νέο αυτό καρδινάλιο της παπικής Εκκλησίας. Έτσι άρχισε να σχηματίζεται αυτός ο κύκλος, ο οποίος αργότερα διευρύνθηκε στη Ρώμη και πέρασε στην ιστορία της Αναγέννησης με το όνομα "Βησσαριώνειας Ακαδημία".

Αγοράζοντας βιβλία ή παραγγέλνοντας αντίγραφα, ο Βησσαρίων απέκτησε μία εξαιρετική βιβλιοθήκη που περιείχε έργα των Πατέρων της Ανατολικής και της Δυτικής Εκκλησίας, έργα θεολογικού περιεχομένου γενικώς, και έργα σχετικά με τον ουμανισμό. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του χάρισε την πλουσιότερη βιβλιοθήκη του -οκτακόσια περίπου χειρόγραφα, από τα οποία τα τετρακόσια ογδόντα δύο ελληνικά- στην πόλη της Βενετίας, όπου έγινε μία από τις κύριες βάσεις της περίφημης σημερινής βιβλιοθήκης του Αγίου Μάρκου (*Bibliotheca Marciana*). Ειπώθηκε ότι ήταν μία από τις μεγαλύτερες ιδιωτικές βιβλιοθήκες και, χωρίς άλλο, η μεγαλύτερη συλλογή ελληνικών χειρογράφων. Στο ανάκτορο που του είχε παραχωρηθεί στη Ρώμη -το οποίο σύντομα αναδείχτηκε σ' ένα από τα κυριότερα κέντρα

συνάντησης των σπουδαιότερων εκπροσώπων της ιταλικής Αναγέννησης- κατέφευγαν Έλληνες λόγιοι, πρόσφυγες από το Βυζάντιο, τους οποίους ο Βησσαρίων υποστήριζε οικονομικά και τους χρησιμοποιούσε συχνά ως μεταφραστές κλασικών κειμένων στα λατινικά και ως αντιγραφείς χειρογράφων.

Στις τακτικές συναντήσεις με τους φίλους του, έδινε ο ίδιος το παράδειγμα της γόνιμης και συνεχούς φιλολογικής εργασίας, ασχολούμενος με τη μετάφραση κλασικών ελληνικών κειμένων, έργων των Πατέρων της Εκκλησίας και διδάσκοντάς τους Πλάτωνα. Ανάμεσα σ' όλους αυτούς, ο πιο πιστός και πιο αγαπητός του φίλος ήταν ο σοφός Θεόδωρος Γαζής, συγγραφέας της περίφημης "Γραμματικής", μεταφραστής του Ομήρου, σχολιαστής του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, δάσκαλος μερικών από τους σημαντικότερους παράγοντες της Αναγέννησης, αυτός για τον οποίο ο μαθητής του, Πόντικο Βιρούνι βεβαίωει ότι όλοι οι πολίτες της Φερράρα - ακόμα και οι άρχοντες - περνούσαν ακάλυπτοι μπροστά του. Από το 1450 κυρίως, που ο Γαζής άρχισε να διδάσκει στο Πανεπιστήμιο της Ρώμης, δεν έλειπε κανένα βράδυ από την κατοικία του Βησσαρίωνα και συμμετείχε σε όλες τις συζητήσεις της Βησσαριωνείου Ακαδημίας, τα μέλη της οποίας τον αποκαλούσαν *priniceps*, δηλαδή ηγέτη της ακαδημίας τους.

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, ο Βησσαρίων εργάστηκε όσο κανείς άλλος για να κινητοποιήσει τους Ευρωπαίους ηγεμόνες σε σταυροφορία κατά των Τούρκων. Για το λόγο αυτό διέτρεξε όλες τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και είχε ιδιαίτερες συναντήσεις με τους περισσότερους εστεμμένους της Ευρώπης, σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια διάσωσης του Βυζαντίου. Οι Δυτικοί όμως παρέμεναν διστακτικοί και απρόθυμοι και ο Βησσαρίων, σε μία επιστολή προς το Δόγη της Βενετίας, αμέσως μετά την πτώση της Πόλης, του εφιστά την προσοχή στον κίνδυνο που διατρέχει η Ευρώπη από τον τουρκικό επεκτατισμό και τον προτρέπει να εκστρατεύσει εναντίον τους.

Το 1450 διορίζεται από τον Πάπα διοικητής της Μπολώνια, η οποία ανήκε στην εξουσία της παπικής Εκκλησίας. Σε επιστολή του προς τις αρχές της πόλης ο Πάπας γράφει: "Στέλνοντας στην Μπολώνια τον αδελφό μας Βησσαρίωνα, επίσκοπο Τούσκλων, της Αγίας Ρωμαϊκής Εκκλησίας καρδινάλιο και της αποστολικής έδρας λεγάτο, είμαστε πεπεισμένοι ότι η πείρα του, οι αρετές του και η σφροσύνη του θα του επιτρέψουν να κυβερνήσει σοφά και προς ευτυχίαν της την πόλη αυτή". Και στην επιστολή που απηύθυνε στον ίδιο το Βησσαρίωνα εκφράζει την πεποίθησή ότι θα μπορέσει να

"κατανικήσει τη θύελλα της ταραχής και της επανάστασης, να επαναφέρει την ηρεμία στην πόλη, να αποκαταστήσει τη δικαιοσύνη..."

Πράγματι τα πέντε χρόνια, που παρέμεινε ο Βησσαρίων διοικητής της Μπολώνια, πέρασαν στην ιστορία της πόλης ως μία από τις πιο ευτυχημένες περιόδους της. Η τάξη αποκαταστάθηκε, η ειρήνη εξασφαλίστηκε, η οικονομική ζωή της πόλης σημείωσε πάλι νέα ακμή, η πνευματική ζωή αναζωογονήθηκε. Και τα αποτελέσματα διατηρήθηκαν για είκοσι τουλάχιστον χρόνια, παρά την κατώτερη αξία των διαδόχων του. Με ψήφισμα της Γερουσίας τους οι κάτοικοι της Μπολώνια ανακήρυξαν επίσημα τον Βησσαρίωνα "προστάτη της πόλης" και μέχρι το θάνατό του εξακολουθούσαν να απευθύνονται σ' αυτόν όποτε ήθελαν κάποια συμβουλή ή κάποια βοήθεια.

Η πνευματική του ακτινοβολία και η δράση τόσο ανάμεσα στους λόγιους όσο και στους εκκλησιαστικούς κύκλους ήταν τόσο μεγάλη, ώστε δύο φορές να θεωρηθεί ως ο επικρατέστερος υποψήφιος για το παπικό αξίωμα. Αλλά οι μηχανορραφίες και οι ραδιουργίες, όπως περιγράφονται, κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης του κονκλάβιου - ανάμεσα στις οποίες και η παραποίηση, τη δεύτερη φορά, των πρακτικών της συνεδρίασης σε βάρος του Βησσαρίωνα, καθώς και η εξαγορά καρδινάλιων από τους αντιπάλους - εμπόδισαν την ανάρρησή του στον παπικό θρόνο. Οι καλύτεροι καρδινάλιοι, αναγνωρίζοντάς τον ανώτερό τους, υπερασπίστηκαν με ενθουσιασμό την υποψηφιότητά του, τονίζοντας ότι "η παπασύνη έχει πολύ περισσότερη ανάγκη ενός Βησσαρίωνα απ' ό,τι τη χρειάζεται ο ίδιος ο Βησσαρίων". Τελικά όμως επικράτησαν και τις δύο φορές αυτοί που υποστήριζαν ότι "δεν θα δεχτούμε ποτέ να δώσουμε τον παπικό θρόνο σ' έναν Έλληνα".

Το 1472, επιστρέφοντας από ένα ταξίδι του στη Γαλλία, σχετικό με τη σταυροφορία που είχε αναλάβει, αρρώστησε βαριά και δεν μπόρεσε να φτάσει στη Ρώμη. Άφησε την τελευταία του πνοή στη Ραβέννα, φιλοξενούμενος, μ' όλες τις τιμές, στο ανάκτορο του Ενετού διοικητή Ντάντολο. Η σορός του μεταφέρθηκε στη Ρώμη, όπου ενταφιάστηκε με εξαιρετική μεγαλοπρέπεια στο ναό των Αγίων Δώδεκα Αποστόλων. Στην κηδεία του εξεφώνησαν επικήδειους λόγους οι στενότεροι φίλοι του εξαιρώντας το έργο του.

Ο Βησσαρίων έγραψε πολλά θεολογικά, φιλοσοφικά και άλλα έργα, καθώς και πολλούς λόγους και επιστολές προς ηγεμόνες, λόγιους και κληρικούς.

Ο Θεόδωρος Γαζής, λόγιος των χρόνων της Αναγέννησης, προστατευόμενος του Βησσαρίωνα. Άφησε σημαντικό συγγραφικό έργο.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν διάφορες θεολογικές πραγματείες με τις οποίες προσπάθησε να αποδείξει ότι δεν υπάρχουν δογματικά εμπόδια για την ένωση των δύο εκκλησιών. Στα φιλολογικά του έργα περιλαμβάνονται η θαυμάσια μετάφραση των "**Μεταφυσικών**" του Αριστοτέλη και τα "**Σχόλια**" του Θεόφραστου.

Το κυριότερο από τα φιλοσοφικά του έργα είναι το "**Έλεγχοι των κατά του Πλάτωνος Βλασφημιών**". Αποτελείται από τέσσερα βιβλία. Στο πρώτο παρουσιάζει τα κύρια χαρακτηριστικά της φιλοσοφίας του Πλάτωνα, στο δεύτερο θέλει να αποδείξει ότι η Πλατωνική φιλοσοφία πλησιάζει περισσότερο προς τη χριστιανική θεολογία, στο τρίτο απαντά σε ορισμένες κατηγορίες του Τραπεζούντιου κατά του Πλάτωνα και στο τέταρτο αποκρούει τη συκοφαντία για ανηθικότητα του Τραπεζούντιου κατά του Πλάτωνα. Το έργο αυτό προκάλεσε μεγάλο ενθουσιασμό σε όλους τους πνευματικούς κύκλους της Ιταλίας και της Γαλλίας, γιατί για πρώτη φορά οι διανοούμενοι της εποχής εκείνης γνώρισαν πραγματικά τον Πλάτωνα.

Βιβλιογραφία

- 1) Αχιλλέα Α. Κύρου, "Βησσαρίων ο Έλληνας", Αθήναι 1947
- 2) Α.Α. Vasiliev, Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας Εκδόσεις Μπεργκαδής, 1955
- 3) Hans-Georg Beck, Η Βυζαντινή Χιλιετία, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήναι 1990
- 4) Παν. Κανελλόπουλου, Ιστορία του Ευρωπαϊκού Πνεύματος, Αθήναι 1966
- 5) Will Durant, Παγκόσμιος Ιστορία του Πολιτισμού

ΘΕΟΙ & ΣΥΜΒΟΛΑ

ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥΣ

Ινδουισμός

Ι. Κόντη

Άλλοι Θεοί

Εκτός από την Τριμούρτι και τη Μεγάλη Μητέρα στις διάφορες όψεις της, πολλές άλλες θεότητες κατέχουν σημαντική θέση στο ινδουιστικό πάνθεο. Ανάμεσα σ' αυτές βρίσκονται προβεδικοί τοπικοί θεοί και οι βεδικοί θεοί των στοιχείων όπως ο **Σούρμα**, ο θεός - ήλιος, ο **Αγκνι**, θεός της φωτιάς, ο **Ιντρα**, θεός του κεραυνού, ο **Βαρούνα**, φύλακας της κοσμικής τάξης. Ιδιαίτερη επίσης λατρεία αποδίδεται στη σύγχρονη Ινδία στο θεό **Χανουμάν**, το θεό - πίδακτο και στους δύο γιούς του Σίβα και της Παρβάτι: τον **Γκανέσα** και τον **Καρτικέγια** στους οποίους θα αναφερθούμε εκτενέστερα.

Χανουμάν

Ο θεός - πίδακτος είναι γιος του θεού του ανέμου Βαγιού. Έχει τεράστια φυσική δύναμη και είναι ιδιαίτερα δημοφιλής για την απέραντη αφοσίωση που τρέφει προς τον Κύριό του, Ράμα. Κατέχει έναν από τους σημαντικότερους ρόλους στο έπος Ραμαγιάνα, όπου εξιστορούνται οι ηρωικές του πράξεις και η επινοητικότητα του. Πολέμησε στο πλευρό του Ράμα σαν αρχηγός του στρατού και συνετέλεσε αποφασιστικά στη νίκη εναντίον του εχθρού τού Ράμα, δαίμονα Ραβάνα, βασιλιά της Κεϋλάνης. Στο Ραμαγιάνα αναφέρεται ότι δεν υπάρχει κανείς ανώτερός του σε δύναμη, ότι είναι αξιαγάπητος, σοφός, ότι έχει ήπιο χαρακτήρα και είναι κύριος όλων των κλάδων της βεδικής γνώσης. Η θείκη του φύση τού επέτρεπε να αλλάζει δραματικά σε μέγεθος και σχήμα σε τέτοιο σημείο ώστε να

τρομοκρατήσει και τον ίδιο τον αδελφό του Μπίμα, ο οποίος θέλησε να τον δει κάποια στιγμή σ' όλο του το μεγαλείο.

Λέγεται ότι όταν ήταν νέος έκανε κατάχρηση της δύναμής του πειράζοντας και ενοχλώντας τους σοφούς των δασών. Σαν αποτέλεσμα τον καταράστηκαν να μην έχει επίγνωση της δύναμής του, κάνοντάς τον πλάο και υπάκουο.

Αγάλματα του Χανουμάν βρίσκονται συχνά στις εισόδους των ναών για να τους υπερασπίζεται απέναντι σε εχθρικές δυνάμεις.

Σύμβολα του Χανουμάν

Στις αναπαραστάσεις του φέρει, ζωσμένο στη μέση του, ένα **εγχειρίδιο** το οποίο χρησιμοποίησε για να βοηθήσει το Ράμα να νικήσει το δαίμονα Ραβάνα. Κάποιες φορές περιβάλλεται από έναν **πύρινο τροχό**. Ίσως αυτό σχετίζεται μ' ένα επεισόδιο από το Ραμαγιάνα στο οποίο ο γιος του Ραβάνα αιχμαλώτισε το Χανουμάν και έβαλε φωτιά στην ουρά του, ενώ ο Αγκνι την απομάκρυνε και την άφησε να καίει γύρω από την ουρά του. Στο αριστερό του χέρι κρατάει το **μαγικό φυτό** που θεράπευσε το Λακσμάνα, ετεροθαλή αδελφό του Ράμα, ο οποίος είχε τραυματιστεί πολεμώντας το Ραβάνα. Σύμβολό του είναι επίσης το **κοχύλι**, που είναι σύμβολο και του Βισνού. Υποδεικνύεται έτσι η στενή του σχέση με το Βισνού, εφόσον ο Ράμα είναι μια από τις ενσαρκώσεις του Βισνού.

Γκανέσα

Ο Γκανέσα είναι ένας από τους πιο δημοφιλείς θεούς της Ινδίας. Είναι θεός της σοφίας, της γνώσης, προστάτης των γραμμάτων και των τεχνών, Κύριος των αρχών και αυτός που απομακρύνει τα εμπόδια. Απεικονίζεται σαν λευκός ελέφαντας ή σαν άνδρας με κεφάλι ελέφαντα.

Υπάρχουν διάφορες εκδοχές για το λόγο για τον οποίο έχει κεφάλι ελέφαντα. Σύμφωνα με μια παράδοση το κεφάλι του απανθρακώθηκε, όταν, όντας παιδί, έπεσε επάνω του το μοιραίο βλέμμα του θεού Σάνι (αντίστοιχου του Κρόνου). Οι άλλοι θεοί θορυβήθηκαν και προκειμένου να τον αφήσει να πεθάνει, ο Βισνού που βρέθηκε κοντά του, πήρε το κεφάλι του ελέφαντα Αϊραβάτα και το έβαλε στο παιδί. Ο Γκανέσα συνήλθε, αλλά του έμεινε για πάντα το κεφάλι του ελέφαντα.

Σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή η μητέρα του Παρβάτι πήγε να κάνει μπάνιο και είπε στο γιο της να φυλάει στη πόρτα. Ο Γκανέσα το τήρησε κατά γράμμα και

προσπάθησε να εμποδίσει να περάσει ακόμα και ο ίδιος του ο πατέρας. Ο Σίβα εξαγριώθηκε και του έκοψε το κεφάλι. Η θεά απελπίστηκε από τον αποκεφαλισμό του γιού της και ο Σίβα για να την παρηγορήσει, αντικατέστησε το κεφάλι του Γκανέσα με το πρώτο που βρήκε μπροστά του, ενός ελέφαντα.

Ο Γκανέσα αναπαριστάται συχνότερα σαν ένας ευτραφής άνδρας με μεγάλη κοιλιά, ζωσμένη με μια ζώνη-φίδι ή δεμένη κόμπο και με κεφάλι ελέφαντα από το οποίο λείπει ο ένας χαυλιόδοντας. Λέγεται ότι έχασε τον δεύτερο όταν το ποντίκι-όχημά του, βλέποντας ένα φίδι τρώμαξε και τον έριξε κάτω. Τότε η κοιλιά του άνοιξε και σκόρπισε τα γλυκά που είχε μέσα της. Ο Γκανέσα μάζεψε όσα μπόρεσε και έδεσε την κοιλιά του με το ίδιο φίδι. Η σκηνή αυτή προκάλεσε τα γέλια των άστρων και της σελήνης και ο θεός, θυμωμένος, έβγαλε τον χαυλιόδοντά του και τούς τον πέταξε. Ο χαυλιόδοντας έπεσε στη γη

εκεί ακριβώς όπου καθόταν ο Βυάσα και ετοιμαζόταν να γράψει το Μαχαμπαράτα. Έτσι το μεγάλο έπος της Ινδίας θεωρείται σύμφωνα με την παράδοση θεόπνευστο, αφού γράφτηκε με το χαυλιόδοντα του θεού της σοφίας.

Σύμβολα του

Όπως ήδη αναφέραμε, είναι ζωαμένος με μια **κόμπρα** η οποία συνήθως σχετίζεται με το Σίβα. Υπενθυμίζεται έτσι ότι ο Γκανέσα είναι γιος του Σίβα. Την ίδια στενή σχέση με το Σίβα δείχνει και η **τρίαινα** που βρίσκεται συχνά στις αναπαραστάσεις του. Η τρίαινα σαν όπλο του Σίβα, συμβολίζει την τρισυπόστατη φύση του, σαν δημιουργού, συντηρητή και καταστροφέα, καθώς και το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Στην Ινδία επίσης, η τρίαινα σχετίζεται με τους τρεις κόσμους της εκδήλωσης και τις τρεις ιδιότητες της φύσης, τις γκούνας. Πολλές φορές, σαν θεός της γνώσης, κρατάει στο χέρι του το σπασμένο χαυλιόδοντα με τον οποίο γράφτηκε το Μαχαμπαράτα.

Ο Γκανέσα φέρει στο κεφάλι του ένα **καπέλο** που δηλώνει τη βασιλεία και συχνά θεωρείται σαν ο πρώτος των θεών. Σύμφωνα με την παράδοση, όταν η Παρβάτι είδε το γιο της με κεφάλι ελέφαντα αναλύθηκε σε λυγμούς. Για να την παρηγορήσει ο Βράχμα της είπε ότι, στη λατρεία των θεών, ο Γκανέσα θα είχε πάντα την πρώτη θέση στις καρδιές των ανθρώπων.

Σχεδόν πάντα κρατάει στο ένα χέρι **γλυκά** που ονομάζονται Μοντάνα, αυτά που προσφέρουν ευχαρίστηση. Φημίζεται για τη λαιμαργία του και οι πιστοί

προσφέρουν συχνά στους βωμούς του γλυκίσματα.

Κάτω από το ένα πόδι του βρίσκεται το άγριο **Λιοντάρι** Βυάλα, που συμβολίζει τα αχαλίνωτα ένστικτα που ο Γκανέσα έχει επιτύχει να δαμάσει.

Οχημά του είναι ένα **ποντίκι**, ένας υποταγμένος δαίμονας, που στην ινδική συμβολολογία ενσαρκώνει την πονηριά και την αυλική κολακεία. Θεωρείται επίσης ικανό να βρίσκει εύκολα πέρασμα, γι' αυτό συμβολίζει την ικανότητα του Γκανέσα ν' απομακρύνει τα εμπόδια.

Καρτικέςγια

Ο Καρτικέςγια είναι δίδυμος αδελφός του Γκανέσα. Είναι ο θεός του πολέμου, του κοσμικού πολέμου και συγχρόνως ο πλανήτης Αρης. Έχει και άλλα ονόματα όπως Σκάντα, Κουμάρα, Σουμπραμανίγια. Γεννήθηκε για να καταστρέψει τις δυνάμεις του κακού, που προσωποποιούνται από τον δαίμονα Τακάρα.

Άλλοτε αναπαριστάνεται με ανθρωπινή μορφή και άλλοτε σαν ένα πύρινο πουλί καλυμμένο με φλεγόμενα μέταλλα. Κάποιες φορές έχει 5 κεφάλια και τότε συνδέεται με το Βράχμα και κάποιες άλλες έχει 6 κεφάλια και 12 χέρια. Σ' αυτή τη περίπτωση είναι ένα σύνθετο ον, Κύριος της Παγκόσμιας Ενωσης και Αγάπης.

Υπάρχουν πολλοί μύθοι για την καταγωγή του. Σύμφωνα με κάποιους είναι γιος του Σίβα και της Παρβάτι, ενώ για κάποιους άλλους είναι μεν γιος του Σίβα, μητέρα του όμως είναι η θεά Γάγγα (ο ποταμός Γάγγης) ή ο αστερισμός των Πλειάδων.

Σύμβολα του

Ο Καρτικέςγια εμφανίζεται συχνά επάνω σ' ένα παγώνι ή φοίνικα, κρατώντας στο χέρι ένα λάβαρο με την εικόνα ενός κόκκινου **κόκορα**, που είναι σύμβολο πολέμου. Το **παγώνι** συμβολίζει τη βασιλεία, αλλά και την ματαιότητα των εγκοσμίων. Άλλες φορές βρίσκεται πάνω σ' ένα βουνό γεμάτο με καρφωμένα **σπαθιά, κοντάρια, μασίγια**. Τότε είναι Κύριος της Δύναμης και της Βίας.

Βιβλιογραφία

- 1) Religions du monde, John Bowker
- 2) Encyclopedia of World Mythology, gen. Editor Arth. Cotterell
- 3) Oxford Dictionary of World Mythology, Arthur Cotterell
- 4) Dictionary of Symbols, J. Chevalier
- 5) Λεξικό Συμβόλων, Τζ. Κούπερ
- 6) Παγκόσμια μυθολογία, L. Bernard
- 7) Σημειώσεις Θεολ. Συμβολολογίας, Ν. Ακρόπολη

ΑΡΧΑΪΚΟ ΒΗΜΑ

ΤΑ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Το Λαύριο και η "Λαύρα", η Αθηνά και η "γλαύξ", οι χαλκές πύλες και η προσέγγιση των Μυστηρίων του Τόξου.

Γ. Χαραλαμπόπουλος

Ο Αιθαλίδης ήταν γιος του Ερμή και είχε λάβει το χάρισμα από τον πατέρα του να μη λησμονεί ποτέ και να μπορεί η ψυχή του να περνά ορισμένο χρόνο στον Άδη. Το πέρασμα στον Κάτω Κόσμο και μάλιστα ελεύθερα το είχε ο πατέρας του, ο ψοχοπομπός Ερμής, ο επονομαζόμενος Κυκλοποδείων, που ήταν ο κάτοχος της Κυνής του Άδη, με την οποία γινόταν αόρατος. Η ψυχή του Αιθαλίδη πήγε αργότερα στον Πυθαγόρα και σε ορισμένους άλλους μύστες. Η αναγωγή του σε μύστη μας οδηγεί και στην κάστα των Αιθαλιδών, της οποίας ήταν γενάρχη. Η κάθοδος στον Άδη και το πέρασμα των χαλκινων πυλών του, κωδικοποιείται και στον Ήφαιστο. Ο θεός αυτός ονομαζόταν "Αιθαλδής θεός", από τον πυκνό καπνό της αιθάλης, που προερχόταν από τις σφυρηλατήσεις του χαλκού στα υπόγεια εργαστήριά του.

Τα αρχαία ιερατικά κέντρα ήταν τα συγκοινωνούντα δοχεία που μέσα τους έρρεε το "ύδωρ" της μυστικής γνώσης. Έτσι λοιπόν τα απόρρητα δόγματα που υποκρύπτονται στη μύηση του Αιθαλίδη, θα τα συναντήσουμε μεταξύ άλλων και στα Λαυρεωτικά μυστήρια, πίσω από τα οποία λατρεύονταν ο Ήφαιστος, η Δήμητρα και η Αθηνά.

Η ύπαρξη της μυστικής εταιρίας των Λαυρεωτιδών, ανάγεται σε μια αναφορά του πατριάρχη Φώτιου σχετικά με του Λαυροστάτες. Στη φύση και τη δράση τέτοιων εταιριών αναφέρεται ο ρήτορας Λυσίας σε ορισμένα έργα του. Το ιερατείο των Λαυρεωτιδών, που στην ουσία ήταν συνιδιοκτήτης των μεταλλείων του Λαυρίου, είχε επίγνωση των επιγείων και υπογείων καταστροφών του περιβάλλοντος. Γι' αυτό και η μυστική εταιρία που προέκυψε απ' αυτό τελούσε δυο γιορτές κάθαρσης με σκοπό να εξευμενίσει τους θεούς Ήφαιστο και Δήμητρα, που προστάτευαν αντίστοιχα τα μέταλλα και τη γονιμότητα της γης.

Όλα τα παραπάνω μας οδηγούν σε δυο παρατηρήσεις. Παρατηρούμε λοιπόν ότι η καταστροφή του περιβάλλοντος στο Λαύριο είχε σαν αποτέλεσμα την επίγεια μόλυνση και την υπόγεια λεηλασία. Την πρώτη τη δημιουργούσαν οι οχετοί της σκουριάς που προέρχονταν από την έκλυση των μεταλλευμάτων. Γι' αυτό και οι αρχαίοι λεξικογράφοι ετυμολόγησαν τη λέξη "λαύρα" ως "στενή ρύμη, ένθα πάσα ακαθαρσία, ή ο ρυπαρός τόπος υπό μορφήν οχετού". Βέβαια "λαύρος" κατά τον Πίνδαρο είναι ο "άπληστος και λαίμαργος" και αυτό επιβεβαιώνεται τόσο στην ερμηνευτική της λέξης "λαυροστομείς" (οι άνθρωποι που μιλούσαν άσχημα, κατά τον Αισχύλο), όσο και από την εσωτερική φράση "Γλαυκού τέχνη" που αναφερόταν στη "ραδίως και πανούργως απόκτηση χρημάτων και αγαθών" (υλικών και πνευματικών).

Για το λόγο αυτό, κάποια στιγμή, καθιερώθηκε και νόμισμα, οι λαυρεωτικές γλαυκές, στις οποίες απεικονίζονταν

η κουκουβάγια (γλαύξ), το σύμβολο της θεάς Αθηνάς. Η σχέση της Αθηνάς με τα Λαυρεωτικά Μυστήρια προσδιορίζεται στη γιορτή που ήταν γνωστή ως "Χάλκεια Ιερά", αφιερωμένη στο μέταλλο του χαλκού, πίσω από τον οποίο ήταν η Αθηνά, ο Ήφαιστος, αλλά και άλλες θεότητες όπως οι Τελχίνες και οι Κάβειροι. Με τα Χαλκεία τιμούσαν στην αρχή την Εργάνη Αθηνά, η οποία ήταν η προστάτρια κάθε τεχνουργίας. Σύμφωνα με μια παράδοση, η γιορτή αυτή ήταν παλιότερα πάνδημη, με τον καιρό όμως οι χαλκείς, οι άλλοι μεταλλοτεχνίτες, οι αγγειοπλάστες και όλοι οι χειρωνακτές τη θεώρησαν ως κατεξοχήν δική τους. Από τότε πήρε το όνομα Χαλκεία και άρχισε μαζί με την Αθηνά να τιμάται και ο Ήφαιστος. Η γιορτή γινόταν την τελευταία μέρα του Πυανοψιώνα, δηλαδή περίπου στα μέσα του Νοεμβρίου.

Στα Λαυρεωτικά Μυστήρια, οι επικεφαλής των Λαυροστατών κατανάλωναν μεγάλες ποσότητες δάφνης δια των οποίων προσπαθούσαν να ανοίξουν το λεγόμενο "Τρίτο Μάτι" των εταίρων τους, τόσο για την απόκτηση προσδοκωμένων υλικών αγαθών όσο και πνευματικών. Γι' αυτό ραφινάριζαν και την ατμόσφαιρα καίγοντας τις δάφνες, με σκοπό να πετύχουν διεύερση του εγκεφάλου και ψυχοσωματική κάθαρση. Πράγματι οι αρχαίοι κωδικοποίησαν τη διαπλεκόμενη σχέση αυτής της ιεροπραξίας, την οποία αντιλαμβανόμαστε από την ερμηνευτική ετυμολογία της δάφνης που την ονόμαζαν και "λαύρον". Στα Λαυρεωτικά Μυστήρια, το σύμβολο της Αθηνάς, η γλαύξ, υποκαθιστόταν με το γαλακτώδες χυμό φυτό, που κατά το Διοσκουρίδη ονομαζόταν "γλαξ" και κατά το Γαληνό "γλαύξ". Τα μυστικά δρώμενα των ιερουργών του Λαυρίου διερμηνεύονται και στο υπολανθάνον αρχαϊκό ρήμα γλαυκώ που σημαίνει περιπίπτω σε πάθος. Σημειώνεται επίσης ότι στη διάρκεια των Μυστηρίων και του χορού που επακολουθούσε, οι Λαυροστάτες, δηλαδή οι ισταμένοι του χορού, χτυπούσαν χάλκινα αντικείμενα, όπως οι Κορύβαντες και με συγκεχυμένες φωνές επικαλούνταν τον αετό, το σύμβολο του Δία.

Βέβαια όλ' αυτά δεν είναι τυχαία αλλά έχουν εσωτερικό συμβολισμό, αφού ο αετός του Δία και οι όφεις του Δράκοντα της περιοχής (βλέπε στον Πίνδαρο "Πυθιονίκοι"), λατρεύονταν από τους κατοίκους του Λαυρίου και της ευρύτερης περιοχής. Σημειώνεται ότι ο Αετός και ο Όφεις είναι σύμβολα γνώσης και εσωτερικής ανάστασης.

Τα Λαυρεωτικά Μυστήρια, καθώς και πολλά άλλα, μη καταγραμμένα, όπως για παράδειγμα τα Αιτωλικά, τα Τριόπια, τα Άκτια, τα Λάφρια, τα Βραβρώνια, τα Πανόπια ή τα Μαγνήσια, αποτελούσαν μέρος μιας σειράς εσωτερικών ιεροπραξιών δια των οποίων οι εξαγνισμένοι μύστες προσέγγιζαν τα εσχατολογικά Μυστήρια του Τόξου.

Η ΑΦΥΠΝΙΣΗ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΤΑΟ

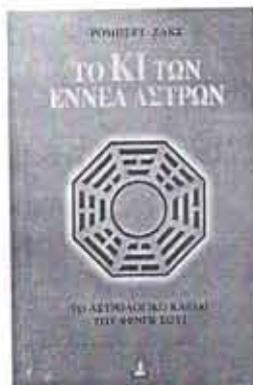
Mantak Chia Εκδ. Κυβέλη

Η Ταοϊστική Εσωτερική Γιόγκα είναι ένα αρχαίο, πανίσχυρο σύστημα σωματικής, ψυχολογικής και πνευματικής ανάπτυξης, που περιλαμβάνει τεχνικές διαλογισμού κι εσωτερικής ενέργειας. Αυτό το μοναδικό περιεκτικό βιβλίο

αποκαλύπτει το μυστικό της αφύπνισης και της

κυκλοφορίας του Τσι, της

γενικής ζωτικής δύναμης, μέσω των βελονιστικών μεσημβρινών του σώματος. Ένας καλός οδηγός για αρμονία και υγεία στη ζωή μας μέσα από τη σωστή διεύθυνση της ζωτικής ενέργειας.

ΤΟ ΚΙ ΤΩΝ ΕΝΝΕΑ ΑΣΤΡΩΝ

Robert Jacques - Εκδ. Πύρινος Κόσμος
Πρόκειται για ένα βιβλίο-αστρολογικό οδηγό για το Φενγκ Σουί. Είναι ένα άμεσο αλλά βαθύ αστρολογικό σύστημα που προέρχεται από την ίδια αρχαία ανατολική πηγή και μας βοηθά να κατανοήσουμε τον εαυτό μας και τους άλλους. Προσφέροντας σαφείς και πρακτικές οδηγίες που μπορεί ν' ακολουθήσει ο καθένας, μας επιτρέπει να εκμεταλλευτούμε με τον καλύτερο τρόπο τις δυνατότητές μας σε όλους τους τομείς της ζωής.

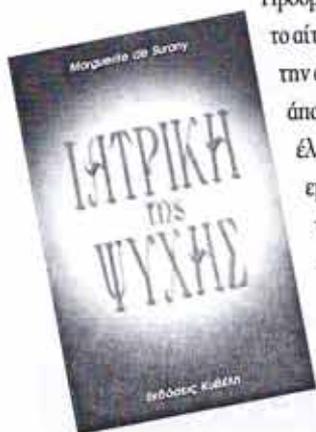
ΙΑΤΡΙΚΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Marguerite de Surany - Εκδ. Κυβέλη

Αυτό το βιβλίο πρέπει να διαβαστεί σαν λεξικό.

Προορίζεται για κείνους που αναζητούν το αίτιο της ασθένειάς τους. Εξετάζει την ασθένεια από ψυχοσωματική άποψη και απαιτεί ένα μόνιμο έλεγχο του εαυτού γιατί θεωρεί ότι εμείς είμαστε οι μόνοι αυτουργοί των σφαλμάτων μας. Η ζωή απαιτεί ισορροπία ανάμεσα στην αναζήτηση των χαρών της Γης και των χαρών τ' Ουρανού, μια και ο άνθρωπος ζει ταυτόχρονα χάρη στις γήινες προσόδους και στο οξυγόνο που αναπνέει. Η κινέζικη ιατρική

στηρίζεται σ' αυτή την ιδέα.

Η ΓΕΝΕΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ - ΠΟΤΑΜΙΟΙ ΘΕΟΙ

Απόστολος Γονιδέλλης - Εκδ.

Πύρινος Κόσμος

Οι Ποτάμιοι Θεοί των αρχαίων Ελλήνων λατρεύτηκαν σχεδόν όσο και οι Ολύμπιοι. Αυτή η

λατρεία οδήγησε στο σεβασμό και την προφύλαξη των ποταμών. Όπου ανάβλυζε πηγή ποταμού θεωρούταν ιερός τόπος, ενώ στις όχθες τελούνταν διάφορες τεροπραξίες. Στο βιβλίο αυτό θα μελετήσουμε και θα γνωρίσουμε τις τοπικές και πανελλήνιες παραδόσεις για κάθε ποτάμιο Θεό, ώστε να μπορέσουμε ν' αντιληφθούμε το μεγαλείο της Ελληνικής Μυθολογίας, καθώς και τη σημασία του ρόλου της στην εκπαίδευση του σύγχρονου ανθρώπου.

Μη χάσετε στο ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

◆ Η Εγκληματικότητα μέσω των ηλεκτρονικών υπολογιστών

Εκτός από τα οφέλη που έχει προσφέρει η τεχνολογία των Η/Υ, έχει προκαλέσει και πολλά προβλήματα. Πώς μπορούν ν' αντιμετωπιστούν;

◆ Οι μαθηματικές αρμονίες του Σύμπαντος

Ολόκληρο το Σύμπαν διέπεται από νόμους που διαφυλάσσουν την αρμονία του, και άλλα θέματα εσωτερισμού και φιλοσοφίας

Η ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ :

ΑΘΗΝΑ : Αγ. Μελετίου 29,
ΚΑΛΛΙΘΕΑ : Λασκαρίδου 84,
ΠΕΙΡΑΙΑΣ : Χ. Τρικούπη 39,
Ν. ΙΩΝΙΑ-ΑΘΗΝΑ : Π. Π. Γερμανού 11,
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ : Αλ. Συμεωνίδη 7,
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ : Θηοσέως 52,
ΛΑΡΙΣΑ : Απόλλωνος 1,
ΙΩΑΝΝΙΝΑ : Σουλίου 36,
ΗΡΑΚΛΕΙΟ : Τουκρτζή 5,
ΧΑΝΙΑ : Κ. Σιφακιανάκη 22
ΡΕΘΥΜΝΟ : Αρκαδίου 217,

τηλ.: 8231301, 8817900
τηλ.: 9595000
τηλ.: 4512011
τηλ.: 2772893
τηλ.: (031)- 854008

τηλ.: (031)-741537
τηλ.: (041)- 254694
τηλ.: (0651)- 67228
τηλ.: (081)- 288479
τηλ.: (0821)- 86038
τηλ.: (0831)- 52884

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΣΜΟΣ

Η επταπλή σύνθεση του ανθρώπου

• Βούδας, η απελευθέρωση από τον πόνο

Γιόγκα, ο δρόμος της ένωσης • Κομφούκιος και Λάο-Τσε

Ο εσωτερισμός στον Πλάτωνα • Ορφισμός- Πυθαγορισμός

Η μεταφυσική των Αιγυπτίων • Το Κυμβάλειον

Μετενσάρκωση-Κάρμα • Συγκριτική μελέτη Ιερών

Κειμένων και άλλα πολλά.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Συνείδηση-Υποσυνείδητο-Ασυνείδητο

• Η βελτίωση της προσωπικότητας

Μύθοι και σύμβολα στον κλασικό κόσμο

• Οι βιόρυθμοι του ανθρώπου • Η δύναμη της σκέψης

• Δημιουργική φαντασία Όνειρα και πραγματικότητα

• Αρχέτυπα και ψυχολογία